

SAVIENĪBAS AUGSTAIS
PĀRSTĀVIS ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 5.3.2024.
JOIN(2024) 10 final

**KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Jauna Eiropas Aizsardzības industriālā stratēģija: reaģētspējīga un noturīga Eiropas
aizsardzības industrija kā ES gatavības ķīla**

IEVADS

2023. gada 14. un 15. decembrī Eiropadome saskaņā ar Versaļas deklarāciju¹ un Stratēģisko kompasu drošībai un aizsardzībai² uzsvēra, ka ir jādara vairāk, lai sasniegtu Savienības mērķi — palielināt aizsardzības gatavību³. Eiropadome arī uzsvēra nepieciešamību stiprināt Eiropas aizsardzības tehnoloģisko un industriālo bāzi (*EDTIB*), t. sk. MVU, un padarīt to inovatīvāku, konkurētspējīgāku un noturīgāku. Drošības un aizsardzības jomā spēcīgāka un spējīgāka ES pozitīvi ietekmēs globālo un transatlantisko drošību un papildina Ziemeļatlantijas līguma organizāciju (NATO), kas joprojām ir tās locekļu kolektīvās aizsardzības pamats.

ES aizsardzības gatavību var definēt kā stabilu Savienības un tās dalībvalstu gatavību aizsargāt savu pilsoņu drošību, savas teritorijas nedalāmību un kritiskos aktīvus vai infrastruktūru, kā arī savas demokrātiskās pamatvērtības un procesus. Te ietilpst arī spēja sniegt militāru palīdzību partneriem, piemēram, Ukrainai. Saskaņā ar Stratēģisko kompasu tas nozīmē, ka ES, saskaroties ar krīzēm, spēj rīkoties ātrāk un izlēmīgāk, aizsargāt mūsu iedzīvotājus pret strauji mainīgu apdraudējumu, investēt vajadzīgajās spējās un tehnoloģijās un veidot partnerības ar citiem, lai sasniegtu kopīgus mērķus. Šī stratēģija ir arī atbilde uz konferencē par Eiropas nākotni⁴ izskanējušiem iedzīvotāju priekšlikumiem.

Spēcīga ES aizsardzības industrija ir būtisks aizsardzības gatavības priekšnoteikums. Šajā Eiropas aizsardzības industriālajā stratēģijā, kura balstās uz konstatējumiem, kas izklāstīti 2022. gada 18. maija kopīgajā paziņojumā par aizsardzības investīciju nepietiekamības analīzi⁵, un plašu apspriešanos ar ieinteresētajām personām, ir ierosināta vērienīga pieeja, kā stiprināt ES aizsardzības gatavības industriālo pīlāru, izmantojot arī iespējas, ko paver Eiropas aizsardzības industrijas programma (*EDIP*), atbalsta pasākumu kopums un Eiropas Aizsardzības fonds (EAF). Šiem centieniem būtu jāturpinās arī pēc pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas (2021.–2027. gadam), kas nozīmē, ka ES finansējums piešķirams, izmantojot nākotnē ieviestos instrumentus, kuru tvēruma un struktūras pamatā būs pieredze, kas gūta, īstenojot dažādas aizsardzības programmas.

Ņemot vērā to, cik strauji ir vairojušies reģionālie un globālie apdraudējumi un drošības problēmas, un jo īpaši to, ka Eiropā ir atsākusies intensīva konvencionālā karadarbība, ir krasi jāmaina tas, cik ātri un kādā mērogā *EDTIB* var apzināt, izstrādāt un saražot

---

¹ Valstu vai to valdību vadītāju neformāla sanāksme, Versaļas deklarācija, 2022. gada 10. un 11. marts, <https://www.consilium.europa.eu/media/54790/20220311-versailles-declaration-lv.pdf>

² Stratēģiskais kompass drošībai un aizsardzībai — Eiropas Savienībai, kas aizsargā savus pilsoņus, vērtības un intereses un veicina starptautisko mieru un drošību (ST 7371/22), 2022. gada 21. marts, [pdf \(europa.eu\)](https://www.europa.eu)

³ Eiropadomes sanāksme, Brisele, 2023. gada 15. decembris, EUCO 20/23, Europeancouncilusions-14-15-12-2023-en.pdf (europa.eu). Secinājumos teikts: “Izvērtējusi darbu, kas veikts, lai īstenotu iepriekšējos secinājumus, Versaļas deklarāciju un Stratēģisko kompasu, Eiropadome uzsver, ka ir jādara vairāk, lai sasniegtu Savienības mērķus – palielināt aizsardzības gatavību un sadarbīgā veidā palielināt aizsardzības izdevumus, tostarp, kāpinot investīcijas aizsardzībā un spēju attīstību, – un lai izveidotu efektīvu un integrētu tirgu aizsardzības jomā.”

⁴ ES sabiedriskās domas aptaujas liecina, ka Eiropas iedzīvotājiem ir liela interese par un cerības uz ciešāku sadarbību aizsardzības jautājumos. Saskaņā ar Eiroparometra standartaptauju Nr. 100 (2023. gada decembris) 79 % Eiropas iedzīvotāju uzskata, ka jāpastiprina aizsardzības sadarbība ES līmenī, un 69 % uzskata, ka ES ir jākāpina militārā ekipējuma ražošanas jaudas.

⁵ Kopīgs paziņojums “Aizsardzības investīciju nepietiekamības analīze un turpmākā virzība”, Brisele, 18.5.2022 JOIN (2022) 24 final.

visdažādāko vajadzīgo militāro ekipējumu, sākot ar pašām steidzamākajām vajadzībām. Šajā sakarā ir jāstiprina un jāoptimalizē rīki un instrumenti, ko Savienība ir ieviesusi pēdējo gadu laikā. Visā Savienībā ir jāstiprina aizsardzības industriālā gatavība, īpašu uzmanību pievēršot tam, kā tieši tas ietekmēs tās dalībvalstis, kuras visvairāk pakļautas konvencionāla militārā apdraudējuma īstenošanās briesmām.

Aizsardzības industriālo gatavību var panākt tikai tad, ja dalībvalstis pastāvīgi palielina aizsardzības izdevumus, izmantojot piemērotus rīkus un stimulus, lai patiešām piešķirtu prioritāti kopdarbīgām investīcijām. Tas stiprinās gan to militārās spējas, gan aizsardzības industriālo bāzi, uz ko ES un tās dalībvalstis var paļauties. Tas tiešā veidā stiprinās arī NATO, jo dalībvalstīm, tostarp tām, kas ir NATO sabiedrotās⁶, ir vienots spēks, ko tās var likt lietā dažādos satvaros. Tas arī veicina Savienības plašāku ekonomisko drošību, jo *EDTIB* mūsu sabiedrībā ir svarīgs tehnoloģiskās inovācijas un noturības virzītājspēks.

Šīs stratēģijas mērķis ir pastiprināt un atbalstīt dalībvalstu centienus **investēt vairāk, labāk, kopā un Eiropā** (2. iedaļa). Pateicoties **efektīvākai un reaģētspējīgākai EDTIB un līdz ar to labākai piegādes drošībai**, tiktu panākta labāka aizsardzības ražojumu un sistēmu pieejamība (3. iedaļa). Ir svarīgi rast **finanšu līdzekļus**, kas balstītu ES aizsardzības industriālo gatavību (4. iedaļa). Turklāt visā ES rīcībpolitikā būtu **jāintegre aizsardzības gatavības kultūra** (5. iedaļa). Visbeidzot, lai uzlabotu gatavību un noturību, ir jāizmanto **partnerību** pavērtās iespējas (6. iedaļa).

1. REAĢĒTSPĒJĪGA UN NOTURĪGA EIROPAS AIZSARDZĪBAS INDUSTRIJA KĀ ES AIZSARDZĪBAS GATAVĪBAS ĶĪLA

1.1. Aizsardzības gatavība: nepieciešamība pašreizējā ģeopolitiskajā vidē

Pēc neprovocētā pilna mēroga Krievijas iebrukuma Ukrainā 2022. gadā Eiropā atkal norisinās intensīva karadarbība, tāpēc Savienībai ir bez kavēšanās jāpastiprina sava aizsardzības gatavība.

Noteikumos balstītā globālā kārtība ir apdraudēta pašos pamatos, un Savienībai tuvākas un tālākas valstis arvien vairāk skar spriedze, nestabilitāte, hibrīddraudi un bruņoti konflikti. Stratēģiskie konkurenti daudz investē militārajās spējās, aizsardzības industriālajās spējās un kritiskajās tehnoloģijās, savukārt mūsu piegādes ķēžu neskaramību un netraucētu piekļuvi resursiem vairs nevar uzskatīt par pašsaprotamu.

ES un tās dalībvalstis saskaras arī ar plaši izplatītiem hibrīddraudiem, ko atspoguļo tas, ka aizvien vairojas kiberuzbrukumi, sabotāža, kritiskās infrastruktūras un aktīvu uzlaušana, dezinformācija un ārvalstu īstenošana informācijas manipulācija un iejaukšanās. Apdraudēta ir arī Eiropas piekļuve tādām stratēģiskajām operacionālajām telpām, kā kosmosa, kibernetikas, gaisa un jūras operacionālā telpa. Šīs norises apdraud mūsu drošību, labklājību un demokrātiskās vērtības.

Par dalībvalstu teritorijas un iedzīvotāju aizsardzību pirmām kārtām atbild pašas dalībvalstis, tostarp kā NATO sabiedrotās. Ņemot vērā iepriekš minēto, ģeopolitiskās norises norāda uz nepārprotamu nepieciešamību Eiropai uzņemt lielāku stratēģisko atbildību par savu drošību, tostarp palīdzēt galvenajiem partneriem, piemēram, Ukrainai. Sekojot Stratēģiskajam kompasam, ES ir un tai arī turpmāk jābūt nozīmīgam spēkam

---

⁶ 22 no 27 dalībvalstīm pašlaik ir NATO dalībvalstis, un paredzams, ka aliansei drīzumā pievienosies Zviedrija.

drošības un aizsardzības jomā un līdz ar to arī uzticamākam drošības garantam un spējīgam aizsardzības aktoram ne tikai savu iedzīvotāju, bet starptautiskā miera un drošības labā.

Spēcīgāka un spējīgāka ES drošības un aizsardzības jomā arī sniegs pozitīvu ieguldījumu globālajā un transatlantiskajā drošībā un būs papildinājums NATO. To dalībvalstu kolektīvās aizsardzības pamats, kuras ir arī NATO locekles, joprojām būs alianse. Aizsardzības gatavība prasa nepieciešamo aizsardzības spēju un stratēģisko veicinātāju plānošanu, izstrādi un operatīvo pieejamību, kritisko tehnoloģiju prasmes un varēšanu iepirkt, ekspluatēt un aizsargāt visu nepieciešamo militāro spēju, infrastruktūru un aktīvu spektru.

Tas nozīmē, ka panākt aizsardzības gatavību iespējams tikai tad, ja tiek pamatīgi un koordinēti investēti vajadzīgajās aizsardzības spējās, tostarp attiecīgajā kritiskajā infrastruktūrā. Tāpat ir jāspēj izveicīgi likt lietā inovatīvus risinājumus, ko arvien vairāk piedāvā mazi un netradicionāli dalībnieki, kuriem pārāk bieži ir grūti panākt, ka tiek novērtēts to potenciālais ieguldījums. Pretinieki ir iesaistījušies globālā sacensībā par tehnoloģisko pārkumu, kas no visiem sāncensiem prasa arvien ātrākus un dārgākus investīciju ciklus: ES nevar atļauties atpalikt.

Pat Savienības dalībvalstīm ar lielāko aizsardzības budžetu ir aizvien grūtāk vienām pašām investēt vajadzīgajos apjomos, un rezultātā draud aizvien lielākas briesmas, ka augs ES militārā un industriālā atpalicība un stratēģiskā atkarība. Tas pats attiecas uz primārajiem ražotājiem un to piegādes ķēdēm. Tāpēc aizsardzības gatavība prasa ciešāku sadarbību un kolektīvu rīcību. Laikā, kad noris intensīva karadarbība, ir vajadzīga spēja masveidā ražot visdažādāko aizsardzības ekipējumu, piemēram, munīciju, dronus, gaisa aizsardzības raķetes un sistēmas, un precīzas tāldarbības triecienspējas, izlūkošanas, novērošanas un rekognoscēšanas spējas, kā arī spēja nodrošināt to ātru un pietiekamu pieejamību.

Lai masveida ražošana būtu iespējama, ir jāmainās tam, kā ir organizēts aizsardzības industriālais sektors.

1. ielogs. Aizsardzības iepirkumi ES: savrupi un no ārzemēm

Kā uzsvērts paziņojumā “Aizsardzības investīciju nepietiekamības analīze un turpmākā virzība”, ja laikā no 2006. gada līdz 2020. gadam visas dalībvalstis aizsardzībai būtu iztērējušas 2 % no IKP, investīcijām atvēlot 20 %, **aizsardzība** būtu saņēmusi vēl aptuveni **1,1 triljonu euro**, no kuriem aptuveni 270 miljardi euro veido investīcijas.

2022. gadā dalībvalstu aizsardzības izdevumi palielinājās jau astoto gadu pēc kārtas un sasniedza 240 miljardus euro⁷. 78 % no ES dalībvalstu aizsardzības iepirkumiem laikā no Krievijas agresijas kara sākuma līdz 2023. gada jūnijam, tika iepirkti no valstīm ārpus ES, un 63 % no šī daudzuma — no ASV⁸.

Laikā no 2021. līdz 2022. gadam jauna ekipējuma iepirkums ir palielinājies par 7 %, bet tikai 18 % no kopējiem izdevumiem par ekipējumu 2022. gadā tika atvēlēti ES

⁷ Salīdzinājumā ar vēsturiski zemāko līmeni — 171 miljardiem euro 2014. gadā. Sk. Eiropas Aizsardzības aģentūras materiālu “2022. gada aizsardzības dati, galvenie konstatējumi un analīze”.

⁸ Jean-Pierre Maulny, THE IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON THE EUROPEAN DEFENCE MARKET, IRIS, 2023. gada septembris, [19_ProgEuropeIndusDef_JPMaulny.pdf \(iris-france.org\)](#)

kopdarbīgam aizsardzības ekipējuma iepirkumam⁹, kas ir **daudz mazāk par pašreizējo dalībvalstu noteikto kolektīvo kritēriju — 35 %**¹⁰.

1.2. Aizsardzības gatavība prasa spēcīgu, reaģētspējīgu un inovatīvu *EDTIB*

Kā uzsvērts Stratēģiskajā kompāsā un ES valstu un valdību vadītāju Granadas deklarācijā¹¹, lai stiprinātu ES aizsardzības gatavību un investīcijas spējas, ir vajadzīga spēcīga, dinamiska un noturīga tehnoloģiskā un industriālā bāze.

EDTIB ir būtiska un neatņemama daļa no centieniem nodrošināt mūsu sabiedrības drošību un pārticību gan tagad, gan nākotnē. Reaģētspējīga un konkurētspējīga *EDTIB* ir pamats jebkādiem ticamiem Eiropas centieniem uzņemt atbildību par savu aizsardzību un drošību.

ES aizsardzības industriālā gatavība gan šodien, gan nākotnē prasa publiskas un privātas investīcijas visās vajadzībās, lai aizsardzības industrija spētu laikus un pienācīgā mērogā reaģēt uz dalībvalstu vajadzībām. Uzmanības centrā allaž jābūt inovācijai, tomēr vienlaikus jānodrošina noturību pret ārējiem satricinājumiem un traucējumiem.

2. ielogs. *EDTIB* šodien: liels potenciāls, kas jāizmanto pilnvērtīgāk

Savienības aizsardzības tehnoloģisko un industriālo bāzi pašlaik veido liels skaits galveno darbuzņēmēju, kuru vidū ir vidējas kapitalizācijas uzņēmumi un daudzi mazie un vidējie uzņēmumi (MVU).

Līdztekus Eiropas mēroga līderiem, kas ražo pasaules klases modernas sistēmas un galvenokārt atrodas nedaudzās dalībvalstīs, ne mazāk izšķiroša nozīme ir daudziem mazākiem, bet bieži vien kritiski svarīgiem platformu ražotājiem, ekipējuma piegādātājiem, patērējamo materiālu (piemēram, munīcijas) ražotājiem, pakārtotajiem piegādātājiem un nišas ražotājiem, kas **sastopami visā ES**.

Kopīgā iepirkuma darba grupa aizsardzības jomā ir apsekojusi industriju un konstatējusi, ka 46 vissteidzamāk nepieciešamo preču primārie ražotāji atrodas 23 dalībvalstīs.

EDTIB ir konkurētspējīga pasaules līmenī — aplēstais **gada apgrozījums ir 70 miljardi euro**, un arī eksportēts tiek daudz (eksperta apjomi 2021. gadā bija 28 miljardi euro). Lēš, ka kopumā *EDTIB* nodarbina aptuveni **500 000 cilvēku**¹².

Neraugoties uz *EDTIB* vispārējo konkurētspēju un pēdējos gados panākto progresu, *EDTIB* potenciāla pilnvērtīgu atraisīšanu apdraud tas, ka gadiem ilgi investīcijas ir bijušas nepietiekamas. Tas ir iznākums politiskajām un budžetiskajām izvēlēm, ko dalībvalstis izdarījušas pēdējās desmitgadēs un citā ģeopolitiskajā kontekstā, proti, t.s. “mierā dividendes” jeb aizsardzības izdevumu samazināšanā iegūtos līdzekļus atvēlēt citām

⁹ 2022. gada koordinētais ikgadējais pārskats par aizsardzību.

¹⁰ To 2007. gadā nosprauda EAA Ministru valde.

¹¹ Eiropadome, Granadas deklarācija, 2023. gada 6. oktobris.

¹² Datu avots: pēc Eiropas Komisijas pasūtījuma sagatavotās *SIPRI* aplēses.

sabiedrības vajadzībām. Aizsardzības investīciju optimālu efektivitāti kavē arī pastāvīgā industriālā sadrumstalotība pa valstīm. Šīs tendences ir novedušas pie tā, ka ES aizsardzības tirgus ir ievērojami sarucis un zaudējis ietekmi salīdzinājumā ar citiem pasaulē, ka ir pieaugusi atkarība no trešām valstīm un ka *EDTIB* ir mazāks svars, nekā to varētu gaidīt.

1.3. Sadarbīgu investīciju nepietiekamība ES vājina *EDTIB* ietekmi

Sarežģītā tirgū, kurā vienīgie pircēji ir valstu valdības, dalībvalstis joprojām nepietiekami koordinē, sakopo un apvieno spēkus aizsardzības plānošanā un iepirkuma lēmumu pieņemšanā, neraugoties uz to, ka to rīcībā ir plašs Eiropas instrumentu un satvaru klāsts. Tādējādi pieprasījums joprojām lielā mērā tiek organizēts nacionālā līmenī, un lielākā daļa investīciju lēmumu izriet no iekšzemes apsvērumiem un ir balstīti uz nacionālo plānošanu, bieži vien neņemot vērā plašākus stratēģiskos un efektivitātes apsvērumus. Tāpēc, neraugoties uz to, ka dažbrīd pēdējos gadu desmitos ir notikusi konsolidācija, arī piedāvājuma puse joprojām ir galvenokārt organizēta nacionālā līmenī, un dalībvalstis ražošanas un piegādes drošības apsvērumu dēļ pēc iespējas izvēlas nacionālus risinājumus. Tā rezultātā izklīdēta *EDTIB* darbojas dažādos, pārlietu šauros aizsardzības tirgos, nevis vienā, daudz lielākā un integrētā tirgū.

Tas *EDTIB* vājina. Pirmkārt, pieprasījums nav kolektīvs un nav optimāls. Tas nozīmē, ka rodas dublēšanās un tiek palaistas garām iespējas savstarpīgiot un sinhronizēt investīcijas kopīgi vajadzīgajās iekārtās vai infrastruktūrā. Otrkārt, piedāvājuma puse nav motivēta sadarboties vai pat integrēties, lai apmierinātu efektīvāku pieprasījumu. Tā cieš no tā, ka pasūtījumu paredzamība un kritiskā masa ir nepietiekama, un tādējādi netiek izmantoti ietaupījumi no lielākiem ražošanas apjomiem. Treškārt, jo īpaši pēdējā laikā, dalībvalstis mēdz iegādāties gatavas preces no trešām valstīm, tādējādi samazinot iekšējo pieprasījumu un Eiropas nodokļu maksātāju naudu investējot darbvietās un pamattehnoloģijās ārvalstīs, nevis Eiropā.

Tas savukārt liek *EDTIB* koncentrēties uz eksportu, lai nodrošinātu savu dzīvotspēju, un tā rezultātā rodas pārmērīga paļaušanās uz trešo valstu pasūtījumiem, kas savukārt noved pie tā, ka krīzes un ar to saistītā deficīta apstākļos izpildīt dalībvalstu pasūtījumu var būt mazāk svarīgi nekā izpildīt līgumus ar trešām valstīm.

Šādu tendenču kombinācija mazina piegādes drošību. Zemākos līmeņos, kur piegādes ķēdes lielā mērā sniedzas pāri valstu robežām, vienotais tirgus jau ir īstenojies. Tomēr tas neatspoguļojas ES līmeņa kolektīvajā stratēģiskajā pārvaldībā, kas būtu zināma garantija piegādes drošībai gadījumos, kad iestājas krīzes scenārijs. Pārmērīga paļaušanās uz trešo valstu piegādēm vēl vairāk apdraud piegādes drošību un rīcības brīvību krīzes gadījumā.

1.4. Palīdzība Ukrainai pret Krievijas agresiju — izšķirošs Savienības ieguldījums, bet arī liels uzlabojumu potenciāls

ES un tās dalībvalstis ir apliecinājušas spējas ātri mobilizēt atbalstu Ukrainas bruņotajiem spēkiem, tostarp no *EDTIB*. Līdz 2024. gada janvāra beigām ES un tās dalībvalstis Ukrainai kopīgi piegādāja militāro ekipējumu vairāk nekā 28 miljardu euro vērtībā.

Pateicoties Eiropas Miera mehānismam (EMM), ES dažu dienu laikā pēc Krievijas pilna mēroga iebrukuma 2022. gada februārī sniedza atbalstu Ukrainai, proti, atlīdzināja dalībvalstīm, kuras nosūtīja militāro palīdzību Ukrainai. EMM ir stimulējis turpmākai nāvējoša un nenāvējoša ekipējuma piegādei Ukrainai. Pieņemdamā trīs virzienu munīcijas

iniciatīvu¹³, Padome vienojās par vērienīgu satvaru, lai stimulētu artilērijas munīcijas un “zeme–zeme” raķešu piegādi un iepirkumu, kā arī industrijas izvēršanu.

Šīs iniciatīvas ietvaros dalībvalstis ir pasūtījušas ES un Norvēģijā papildu artilērijas munīciju, tostarp izmantojot pamatlīgumus¹⁴, par kuriem Eiropas Aizsardzības aģentūra to vārdā ir risinājusi sarunas ar Eiropas aizsardzības industriju. Savienības atbalsts, ko sniedz saskaņā ar Regulu par munīcijas ražošanas atbalstīšanu (ASAP)¹⁵, palielina un paātrina tās spēju atbalstīt Ukrainu un papildināt valstu rezerves.

EDTIB ir apliecinājusi, ka spēj efektīvi atbalstīt šos centienus. Kopš kara sākuma ***EDTIB* ir palielinājusi artilērijas munīcijas ražošanas jaudas par 50 %**. Jau tagad tā spēj saražot vienu miljonu artilērijas lādiņu gadā, un paredzams, ka līdz 2024. gada beigām jauda pārsniegs 1,4 miljonus, bet 2025. gada beigās — 2 miljonus.

Papildus ziedojumiem no dalībvalstu rezervēm un EMM finansētā iepirkuma *EDTIB* ir arī noslēgusi tiešus līgumus ar Ukrainu par ievērojama daudzuma artilērijas munīcijas sagādāšanu, apliecinot savu spēju sniegt ieguldījumu cīņā ar iebrucējiem.

ES ir ieviesusi jaunas iniciatīvas, piemēram, regulu, ar ko izveido instrumentu Eiropas aizsardzības industrijas pastiprināšanai, izmantojot kopīgu iepirkumu (*EDIRPA*)¹⁶. Tomēr vēl ir daudz darāmā gan industrijas, gan valdību līmenī.

1.5. No reaģēšanas ārkārtējā situācijā līdz gatavībai: laiks paradigmas maiņai

Ir pienācis laiks pāriet no ārkārtas reaģēšanas uz strukturālu ES aizsardzības gatavību gan īsā, gan vidējā un ilgā termiņā. ES ir jānodrošina, ka tās dalībvalstīm un partneriem vajadzīgajā apjomā ir pieejami patērējamie materiāli, tostarp krīzes laikā, vienlaikus turpmākajos gados nodrošinot nākamās paaudzes augstāko kritisko spēju savlaicīgu izstrādi un piegādi. Te tiek ņemtas vērā arī Ukrainas aizsardzības vajadzības. Turklāt viena dalībvalsts nevar efektīvi aizsargāt drošu piekļuvi tādiem sāncensības priekšmetiem kā kibertelpa, kosmosa, jūras un gaisa operacionālā telpa. Tāpēc ES ir jāattīsta spējas kopīgi nodrošināt piekļuvi šīm telpām, proti, jāinvestē Eiropas līmeņa risinājumos.

Konkurētspējīga *EDTIB*, kas sekmē Savienības iedzīvotāju drošību, ir tādā industriāla nozare, kas spēj saglabāt savu tehnoloģisko izcilību, bet vienlaikus nodrošināt visu vajadzīgo tieši vajadzības brīdī, neciešot no ierobežojumiem, kas izriet no pārmērīgas ārējās atkarības vai šaurajām vietām¹⁷. Pats svarīgākais, lai tā būtu industrija, kas investē jaunās spējās un ir gatava vajadzības gadījumā pāriet uz karalaika ekonomikas modeli.

Tas nozīmē kolektīvu publisko un privāto iesaisti. ES ir gatava gan dalībvalstis, gan *EDTIB* atbalstīt, mazinot investīciju riskantumu, un tā veicināt vērienīgāku aizsardzības industrijas

¹³ Munīcijas Ukrainas vajadzībām piegāde un kopīgs iepirkums, Brisele, 2023. gada 20. marts, 7632/23, [pdf \(europa.eu\)](https://europa.eu)

¹⁴ Patlaban EAA un Eiropas industrija ir parakstījušas 60 pamatlīgumus.

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/1525 par munīcijas ražošanas atbalstīšanu (ASAP) (OV L 185, 24.7.2023., 7.–25. lpp.).

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/2418, ar ko izveido instrumentu Eiropas aizsardzības industrijas pastiprināšanai, izmantojot kopīgu iepirkumu (*EDIRPA*) (OV L, 2023/2418, 26.10.2023.).

¹⁷ *EDTIB* gūtu labumu no noturīgāka ES vienotā tirgus, pateicoties (jo īpaši krīzes laikā) pasākumiem, kas izklāstīti dokumentā "2020. gada Jaunās industriālās stratēģijas atjaunināšana: veidojot spēcīgāku vienoto tirgu Eiropas atveseļošanai" (COM(2021) 350).

politiku ES līmenī. Lai to panāktu, Savienībai ir maksimāli jāpalielina ieguvumi no konkurences, sadarbības un konsolidācijas. Tāpat ir jāsarģā *EDTIB* konkurētspēja un eksportspēja, vienlaikus nodrošinot, ka dalībvalstis var pilnībā paļauties, ka to aizsardzības industrija spēs savlaicīgi un vajadzīgajā apjomā apmierināt to vajadzības brīdī, kad būs apdraudēta ES iedzīvotāju drošība.

Ar šo stratēģiju tiek ieviesti pasākumi, kas i) atbalsta ES aizsardzības industriālo gatavību, pamatojoties uz dalībvalstu aizsardzības vajadzību pastiprinātu koordināciju, ii) stiprina *EDTIB*, lai tā spētu saražot vairāk, vienlaikus nodrošinot piegādes drošību, iii) rod finanšu līdzekļus ES aizsardzības industriālās gatavības atbalstam un iv) plaši iesakņo aizsardzības industriālās gatavības kultūru, vienlaikus v) efektīvi sadarbojoties ar partneriem. Pirmā tūlītējā iniciatīva ir Komisija ierosinātā jaunā regula, ar ko izveido *EDIP*, lai nodrošinātu *EDTIB* atbalsta nepārtrauktību pašreizējā daudzgadu finanšu shēmā (DFS), kamēr tiek meklēti jauni atbalsta veidi nākamajam plānošanas periodam.

Ierosinātā *EDIP* pagarinās un paplašinās *EDIRPA* un *ASAP* sniegto atbalstu *EDTIB* konkurētspējai. Tā stimulēs sadarbību *EDTIB* ražoto aizsardzības ražojumu iepirkuma posmā, atbalstīs to ražojumu industrializāciju, kas radīti, pateicoties EAF finansētām darbībām vai citiem ES sadarbības satvariem, un kopumā atbalstīs aizsardzības industrijas izvēršanu Savienībā. Ar to tiks izveidots arī ES piegādes drošības režīms, lai uzlabotu to, cik solidāri un efektīvi Savienība reaģē uz krīzēm.

2. GATAVĪBAS PALIELINĀŠANA: INVESTĒT VAIRĀK, LABĀK, KOPĀ UN EIROPĀ

Vispēdīgi, aizsardzības industrijas izvēršana ir atkarīga no tā, vai pieaugs pasūtījumi no dalībvalstīm, bet tas savukārt ir atkarīgs no aizsardzības budžetu palielināšanas. Kopš 2022. gada februāra dalībvalstis ir sākušas palielināt savu budžetu līdz šim nepieredzētā tempā (sk. 1. ietvaru). Tomēr ir vajadzīgas ievērojami lielākas investīcijas valstu un Eiropas līmenī, lai ES industriju strukturāli pielāgotu, padarītu inovatīvāku un konkurētspējīgāku un tā varētu stāties pretī jaunajai drošības realitātei. Tagad ir vitāli svarīgi Savienībai kopīgi maksimāli izmantot pašreizējo budžeta palielinājumu, lai panāktu aizsardzības industriālo gatavību. Tālab Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs ir gatavi atbalstīt dalībvalstis, lai tās varētu turpināt ne tikai investēt vairāk, bet to darīt arī labāk, kopā un Eiropā.

2.1. Investēt labāk

Investēt labāk nozīmē novirzīt investīcijas tur, kur tas ir vissvarīgāk, izvairoties no dublēšanās un palielinot efektivitāti. Lai to panāktu, ir jāuzlabo dalībvalstu investīciju plānu un centienu koordinācija.

2.1.1. Jauna kopīgas plānošanas un iepirkuma funkcija

Kā norādīts kopīgajā paziņojumā “Aizsardzības investīciju nepietiekamības analīze un turpmākā virzība”, strukturēta pieeja plānošanai un iepirkumam stiprinās pārredzamību, koordināciju un konsekvenci starp dalībvalstīm, kā arī starp dalībvalstīm un ES iestādēm. Tas papildinās un racionalizēs esošās iniciatīvas militāro spēju, industrijas, pētniecības un aizsardzības infrastruktūras jomā, proti, dos iespēju precizēt un kopīgi noteikt prioritātes, kā arī īstenot noturīgus sadarbības centienus.

Aizsardzības industriālās gatavības padome (turpmāk “padome”) dažādos sastāvos pulcinās vienkopus dalībvalstis, Augsto pārstāvi/Aģentūras vadītāju un Komisiju, lai 1)

pildītu ES aizsardzības kopīgās plānošanas un iepirkuma funkciju, kas paredzēta kopīgajā paziņojumā par aizsardzības investīciju nepietiekamības analīzi, un 2) atbalstītu *EDIP* īstenošanu.

Lai pildītu **ES aizsardzības kopīgās plānošanas un iepirkuma funkciju**, pamatojoties uz līdzšinējo sekmīgo darbu, ko veikusi Kopīgā iepirkuma darba grupa aizsardzības jomā, padome sanāks pēc Komisijas un Augstā pārstāvja/Aģentūras vadītāja aicinājuma, lai apspriestu un precizētu apzinātās prioritātes ES līmenī, neskarot to attiecīgos uzdevumus un pienākumus. Šādā veidolā (ko izveidos ar šo stratēģiju) padomei jāatbalsta arī dalībvalstu iepirkuma plānu koordinācija un konfliktu novēršana un jāsniedz stratēģiskas norādes, kā efektīvāk saskaņot pieprasījumu un piedāvājumu. Šajā sakarā darbs padomē ļautu rast dalībvalstu kopīgu izpratni par *EDTIB* sastāvu un veicinātu kopīgu informētību par ražošanas jaudām Savienībā. Padomē sanākušajiem locekļiem, pamatojoties uz konsolidētu pārskatu par pašreizējām industriālajām jaudām, būtu jānovērtē, ar kādām ražošanas jaudām ir iespējams apmierināt apzinātās iepirkuma vajadzības, un jāierosina atbilstoši aizsardzības industriālās ražošanas mērķi, jo īpaši attiecībā uz viskritiskākajām militārajām spējām.

Runājot par ES aizsardzības kopīgās plānošanas un iepirkuma funkciju, darbu Padomes kontekstā kopīgi vadīs un sagatavos Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs.

Lai atbalstītu *EDIP* īstenošanu, šo padomi ar *EDIP* regulu iedibinās oficiāli, un tās galvenie uzdevumi būs gādāt par piegādes drošību ES līmenī, kā arī sniegt informāciju un palīdzību dažādu *EDIP* noteikto *EDTIB* atbalsta pasākumu īstenošanā. Šajā sastāvā padomi vadīs Komisija, piedaloties Eiropas Ārējās darbības dienestam (EĀDD) un Eiropas Aizsardzības aģentūrai (EAA).

Papildus šiem centieniem, lai nodrošinātu efektīvu valdību sadarbību ar nozari un izveidotu ciešāku dialogu un iesaisti, **tiks izveidota augsta līmeņa Eiropas aizsardzības industrijas grupa**. Atkarībā no apskatāmā jautājuma šī grupa sanāks dažādos sastāvos (piemēram, nozarspecifiskos), un padomē tā darbosies kā privileģēts sarunu partneris, kura uzdevums ir apspriesties ar industriju un vairot saskanību starp dalībvalstu plāniem un to, ko *EDTIB* var sasniegt, neskarot piemērojamos konkurences noteikumus Līgumā par Eiropas Savienības darbību.

2.1.2. No stratēģiskās plānošanas līdz kopīgu interešu projektiem

Viens no padomes uzdevumiem, pildot jauno ES līmeņa kopīgas plānošanas un iepirkuma funkciju, būs **kopā apzināt iespējamus kopīgu interešu projektus, uz kuriem jākoncentrējas ES centieniem un finansēšanas programmām**. Jaunās plānošanas un iepirkuma funkcijas pamatā būs esošie instrumenti un iniciatīvas, piemēram, Spēju attīstības plāns (*CDP*), koordinētais ikgadējais pārskats par aizsardzību (*CARD*) un pastāvīgā strukturētā sadarbība (*PESCO*).

Lai pašreizējā drošības kontekstā kāpinātu savu aizsardzības gatavību, Savienībai ES spēju attīstības prioritāšu ietvaros būtu jāapzina Eiropas aizsardzības kopīgu interešu projekti, uz kuriem koncentrēt centienus un resursus. Investēdamas vairāk, labāk, kopā un Eiropā, dalībvalstis spēs maksimāli palielināt investīciju iespaidu uz spēju attīstīšanu un izmantošanu pilnā spektrā. Tas palīdzēs nosargāt piekļuvi stratēģiskajām un sāncensības skartajām operacionālajām telpām, tostarp izstrādājot piemērotas sistēmas, kas kalpotu par Eiropas aizsardzības infrastruktūru kopīgu interešu labā un izmantošanā. Turklāt tas palīdzētu nodrošināt, ka ir pieejami misijām un operācijām, kā arī ES ātrās izvēšanas spējām nepieciešamie stratēģiskie veicinātāji.

Līdz 2035. gadam ES vajadzētu panākt, ka ir jau ieviesti vai nupat būs ieviesti projekti, kas veltīti pēc būtības Eiropas līmeņa militārajām spējām. Ar nosacījumu, ka dalībvalstis par to vienojas, šādas spējas varētu būt: spējas, kas saistītas ar integrētu Eiropas gaisa un pretraķešu aizsardzību (tās kritiskums apstiprinājies neprovocētajā Krievijas militārā agresijā pret Ukrainu), kosmosa operacionālās telpas apzināšanu, kiberaizsardzības spēju tīkls, kas ir samērīgs ar vajadzību efektīvi aizsargāt Savienību, kā arī pienācīgi daudzveidīgi jūras un zemūdens aizsardzības līdzekļi.

2.2. Investēt kopā

Lielākas kopīgas investīcijas ir priekšnoteikums spēcīgākai ES aizsardzības gatavībai. Dalībvalstīm ir ciešāk jāsadarbojas visā militāro spēju dzīves ciklā, sākot jau no pētniecības, izstrādes un iepirkuma posmiem. Jau ir pieejami rīki, ar ko apzina spēju prioritātes (*CDP*) un sadarbības iespējas (koordinētais ikgadējais pārskats par aizsardzību). Katrā ziņā ir jāpanāk, ka šie instrumenti tiek efektīvi izmantoti, kad konkrētas aizsardzības spējas tiek plānotas, kad tajās investē un — visbeidzot — kas tās tiek ieviestas dzīvē.

2.2.1. Kad vien iespējams — kopīgs iepirkums kā norma: *EDIRPA* ietvaros izveidotās intervences loģikas paplašināšana

Lai vēl vairāk sekmētu efektīvu pieprasījumu, kas savukārt veicinātu *EDTIB* konkurētspēju, **Komisija ierosina paplašināt *EDIRPA* intervences loģiku** un pastiprināt atbalstu no *EDTIB* izrietošo aizsardzības ražojumu kopīgajam iepirkumam. No šīs *EDIP* daļas kompensēs finansiālās izmaksas, kas saistītas ar sadarbības sarežģītību, neaprobežojoties ar steidzami nepieciešamākajiem un kritiski svarīgākajiem aizsardzības ražojumiem, un tādējādi tiks paplašināta *EDIRPA* intervences joma.

EDIP kopīgā iepirkuma atbalsta daļa palīdzēs kopdarbā paātrināt industrijas pielāgošanos strukturālām pārmaiņām. Tas arī stimulēs solidaritāti starp dalībvalstīm, proti, tagad tās varēs palielināt publisko izdevumu efektivitāti un veicināt sadarbību un savstarpējo aizstājamību.

Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs **novērtēs progresu**, kas panākts aizsardzības pieprasījuma konsolidēšanā pēc šīs stratēģijas pieņemšanas. Aizsardzības ekipējuma kopdarbīgai pētniecībai, izstrādei un iepirkumam ES pakāpeniski būtu jākļūst par normu.

Līdz šim dalībvalstis nav spējušas izpildīt kritēriju, par kuru tās vispirms vienojās jau 2007. gadā, proti, 35 % no sava kopējā ekipējuma budžeta tērēt sadarbīgos Eiropas ekipējuma iepirkumos¹⁸.

Lai nonāktu situācijā, kad *EDTIB* tiek doti ilgstoši un ilglaicīgi pieprasījuma signāli, tiek ierosināts, ka dalībvalstīm **līdz 2030. gadam jāsasniedz mērķis — kopdarbīgi iepirkt vismaz 40 % aizsardzības ekipējuma.**

Līdz ar šā mērķa sasniegšanu dalībvalstu pašreizējās un gaidāmās papildu investīcijas aizsardzībā dos efektīvākus rezultātus, un līdz ar to neapstrīdami uzlabosies ES noturība un drošība. Pateicoties būtiskajiem stimuliem, ko ES līmenī sniedz *EDIRPA* un *EDIP*, apvienojumā ar EMM kontekstā gūto pieredzi un lielākas nepieciešamības, steidzamības un solidaritātes izjūtu, kas izriet no pašreizējās ģeopolitiskās situācijas, tas ir gan būtiski, gan reālistiski.

---

¹⁸ To 2007. gadā nosprauda EAA Ministru valde.

2.2.2. Sistemātiskāka rīcība sadarbības un savstarpējās aizstājamības atbalstam

Ukrainas pieredze cīņā pret Krievijas nepamatoto agresiju apliecināja, cik liela vērtība ir aizsardzības spēju sadarbība un savstarpēja aizstājamība. Kaujas laukā gūtā pieredze parādīja, ka ir grūti izmantot vairākas līdzīgas, bet īstenībā nepilnīgi sadarbībasīgas vai savstarpēji neaizstājamās ieroču sistēmas, tostarp viena un tā paša kalibra munīciju, kas ražota dažādās dalībvalstīs. Tas ne tikai rada asas operatīvās problēmas, bet arī samazina konkurētspēju, apjomradītus ietaupījumus un tādējādi ierobežo iekšējā tirgus darbību. Pašreizējo un ilgtnespējīgo ierobežojumu cēlonis ir saistīts ar nacionālajām prasībām, standartu ieviešanu un sertifikāciju. Lai novērstu tirgus sadrumstalotību, vienlīdz svarīgi ir trīs elementi: kopīgu prasību noteikšana, ko veic dalībvalstis, esošo standartu izmantošana vai jaunu standartu radīšana, kā arī plašāka sertifikātu savstarpēja atzīšana.

3. ielogs. Neoptimālas tehniskās prasības, standarti un sertifikācija apdraud ES aizsardzības gatavību

Iepriekšējās Eiropas sadarbības programmas pārāk bieži ir traucējusi dalībvalstu tieksme pēc **pārmērīgiem pielāgojumiem un pārmērīgas nacionālo prasību piemērošanas, kas izriet no valsts militāro spēju plānošanas procesiem**. Parasti iznākums ir tāds, ka tiek radītas vairākas vienas un tās pašas militārās spējas dažādas versijas, pieaug pētniecības un izstrādes, iepirkuma un uzturēšanas izmaksas, piegādes ķēdes tiek izmantotas neoptimāli, rodas kavējumi, samazinās kopīgas apmācības, loģistikas un citas kopdarbības iespējas.

Lai gan stingra standartizācija var palīdzēt pārvarēt šādas problēmas, ir daudz pierādījumu tam, ka standarti vien nevar pilnībā novērst sadarbības un savstarpējās aizvietojamības problēmas. Neraugoties uz to, ka NATO ietvaros ir pieņemtas standartizācijas vienošanās (*STANAG*), **šo standartu brīvprātīga ieviešana joprojām ir problēma**. Cita problēma ir saistīta ar to, ka pašlaik saskaņotie standarti bieži nenodrošina vajadzīgo reālo sadarbību un savstarpējo aizstājamību operatīvā ziņā, jo neaptver visas aizsardzības sistēmas, kā arī nav sistemātiski pietiekami detalizēti.

Visbeidzot, arī **sertifikācija joprojām ir jautājums, kas nav līdz galam atrisināts**. Sertifikāciju pašlaik nodrošina īpašas iestādes nacionālā līmenī, un tā netiek savstarpēji atzīta, bieži vien drošības protokolu dēļ, kas faktiski sadrumstalo tirgu un kavē loģistiku.

Aizsardzības standarti ir svarīgs faktors, runājot par bruņoto spēku izmantoto materiālu un ekipējuma sadarbību. ES, jo īpaši ar EAA īstenotajām darbībām, atbalsta dalībvalstis standartizācijas prasību apzināšanā un standartu izmantošanā kopdarbības projektu kontekstā, vienlaikus par galveno atsauci izmantojot *STANAG*.

Daudzi EAF projekti jau atbalsta aprīkojuma lielāku standartizāciju ES līmenī, lai nodrošinātu sadarbību un savstarpēju aizstājamību jebkurā koalīcijā. Tādējādi EAF prasa dalībvalstīm noteikt kopējas funkcionālās prasības, izmantojot uzaicinājumu saskaņošanas procesu, kurā var piedalīties visas dalībvalstis. Tomēr turpmāki centieni būtu jākoncentrē uz to, lai stimulētu visizplatītāko esošo standartu izmantošanu bruņojuma ražošanā un iepirkumā, pamatojoties uz esošajām iniciatīvām un papildinot tās. Konkrētāk, turpmākā darba pamatā vajadzētu likt EAA pārvaldīto Eiropas aizsardzības standartu references sistēmu (*EDSTAR*), kurā ir apzināti paraugprakses standarti (PPS) programmu, organizāciju un aģentūru atbalstam. *EDSTAR* papildina NATO *STANAG*, un tās mērķis ir optimalizēt aizsardzības un drošības ražojumu un pakalpojumu standartu piemērošanas efektivitāti, lietderību un sadarbību. ES aizsardzības industriālajām programmām un

rīkiem būtu vēl vairāk jāstimulē un par prioritāti jāizvirza projekti, kas veicina standartizāciju un prasību saskaņošanu.

Tāpēc Komisija savās aizsardzības industriālajās programmās un jo īpaši EAF **veicinās saskaņotu civilo standartu** (saskaņā ar ES standartizācijas stratēģiju¹⁹) vai **aizsardzības standartu, piemēram, NATO STANAG, izmantošanu**.

Sertifikāciju var definēt kā oficiālu atzīšanu, ka ekipējums atbilst piemērojamām prasībām, kas garantē, ka to var izmantot, neradot būtisku apdraudējumu tā lietotājiem. Aizsardzības nozarē, kur ekipējums var būtiski apdraudēt lietotāju dzīvību, dalībvalstis par drošību rūpējas, uzdodamas iestādēm (parasti aizsardzības ministrijas pakļautībā esošām iestādēm) sertificēt ekipējumu, pirms to var izmantot. Tā kā sertifikācijas netiek savstarpēji atzītas, nav iespējams ražojumu piedāvāt visā tirgū, pat ja tas ir ES.

Lai risinātu ar sertifikāciju saistītos jautājumus, **Komisija atbalstīs arī ātras savstarpējās sertifikācijas darbības**, tostarp vajadzības gadījumā saistīto testēšanu. Šāda savstarpēja sertifikācija jau brīvprātīgi notiek lidojumderīguma jomā EAA ietvaros. Aģentūra arī centīsies vēl vairāk atvieglot citas sertifikācijas, testēšanas un novērtēšanas darbības. Konkrētāk, intensīvāks EAA darbs aizsardzības testēšanas un novērtēšanas jomā atvieglotu to testēšanas darbību koordināciju, kuru mērķis ir nodrošināt līdzīga ekipējuma savstarpēju sertifikāciju dažādās platformās.

Turklāt Komisija ierosina īpašos apstākļos krīzes laikā atļaut nacionālo sertifikāciju savstarpēju atzīšanu saskaņā ar *EDIP* noteikumiem.

2.2.3. *Ceļā uz stabilām sadarbīgām pilna dzīves cikla bruņojuma programmām: Eiropas bruņojuma programmas struktūra kā jauns iedarbīgs instruments*

Dalībvalstu sadarbīgās bruņojuma programmas ir saskārušās ar būtiskām problēmām. Tās galvenokārt tiek veidotas uz *ad hoc* pamata, un to īstenošanu traucē to sarežģītībai atbilstošu instrumentu trūkums. Tas bieži vien ir izraisījis kavēšanos un izmaksu pārsniegšanu. Lai gan EAF un *PESCO* piedāvā stimulus un satvarus šīs situācijas izlabošanai, ir vēl vairāk jāveicina un jāstiprina dalībvalstu apņemšanās sadarboties visā aizsardzības spēju dzīves ciklā. Tālab **Komisija darīs pieejamu jaunu tiesisko regulējumu — Eiropas bruņojuma programmas struktūru (SEAP)** — kā instrumentu, ar ko stiprināt un spēcīnāt sadarbību aizsardzības jomā, tostarp *PESCO* kontekstā, ja dalībvalstis par to vienosies.

Šajā jaunajā satvarā dalībvalstīm par labu nāks standartizētas procedūras sadarbīgu aizsardzības programmu uzsākšanai un pārvaldībai. Ievērojot īpašus nosacījumus, dalībvalstis varēs gūt labumu no paaugstinātas finansējuma likmes *EDIP* kontekstā, kā arī no vienkāršotām un saskaņotām iepirkuma procedūrām. Ja dalībvalstīm kopīgi pieder caur *SEAP* (kas darbojas kā starptautiska organizācija) iepirktais ekipējums, tām pienāksies **atbrīvojums no PVN**. Turklāt ***EDIP* paredz papildu finansējumu** par tiem ražojumiem, kas izstrādāti un iepirkti saistībā *SEAP* kontekstā, ja attiecīgās dalībvalstis vienojas par vienotu pieeju aizsardzības ražojumu eksportam. Turklāt starptautiskās organizācijas statuss ļaus dalībvalstīm, ja tās to vēlas, emitēt obligācijas, lai nodrošinātu bruņojuma programmu ilgtermiņa finansēšanas plānu. Lai gan Savienība nebūtu atbildīga par dalībvalstu parāda vērtspapīru emitēšanu, saskaņā ar *EDIP* veiktās iemaksas *SEAP* darbībā

---

¹⁹ ES standartizācijas stratēģija, COM(2022) 31.

varētu uzlabot dalībvalstu finansējuma piešķiršanas nosacījumus bruņojuma programmām, kuras ir tiesīgas saņemt Savienības atbalstu.

Šis jaunais rīks arī palīdzēs intensificēt dalībvalstu sadarbības centienus saskaņā ar militāro spēju prioritātēm, par ko dalībvalstis kopīgi vienojušās kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) satvarā, jo īpaši *CDP* ietvaros. Tas atvieglinātu un sekmētu *PESCO* projektu īstenošanu un palīdzētu tām dalībvalstīm, kas uzņēmušās stingrākas saistības, tās izpildīt. Pašlaik notiek *PESCO* stratēģiskā pārskatīšana, un tās gaitā Augstais pārstāvis varētu ieteikt iesaistītajām dalībvalstīm stiprināt ciešākās saistības attiecībā uz *EDTIB* un apsvērt iespējamās jaunas saistības, jo īpaši attiecībā uz kopīgu iepirkumu no *EDTIB*, saskaņā ar šīs stratēģijas iecerī. Šīs saistības varētu ņemt vērā arī *PESCO* projektu izstrādē un īstenošanā.

Kā aprakstīts šā kopīgā paziņojuma 3. iedaļā, *SEAP* varētu arī atbalstīt tādu prototipu izstrādi, kas izriet no kopdarbīgām pētniecības un izstrādes darbībām, kuras finansē EAF un kuru mērķis ir industriāla ražošana.

2.3. Investēt Eiropā

Lielākas, labākas un kopīgas investīcijas palielinās Savienības aizsardzības gatavību tikai tad, ja lielākas investīcijas no lielākiem valsts budžetiem nāks par labu Savienības aizsardzības industrijai. Tomēr dalībvalstu investīciju novirzīšana *EDTIB* ir ļoti atkarīga no tā, vai *EDTIB* spēs pierādīt, ka tā var apmierināt dalībvalstu pieprasījumu gan ātruma, gan apjoma ziņā.

Drošības videi dramatiski pasliktinoties, dalībvalstis ir pieņēmušas steidzamus iegādes lēmumus, tomēr tas notika laikā, kad *EDTIB* iespīlēja mierlaika ierobežotās ražošanas jaudas. No iepirkuma pieauguma ieguvēji lielākoties bija industrija ārpus ES. Tāpēc pieejamība laika un apjoma ziņā ir jauns *EDTIB* konkurētspējas un Savienības drošības parametrs, jo īpaši periodos, kad drošības spriedze ir augsta.

Šīs tendences pastiprināšanās rezultātā ir palielinājušās esošās vai radušās jaunas atkarības, un tas liek šķēršļus potenciālajam pozitīvajam ciklam, kad lielākas investīcijas stiprina *EDTIB*. Iegādes no ASV Ārvalstu militārās pārdošanas programmas (FMS) Eiropas Savienībā laikā no 2021. līdz 2022. gadam ir palielinājušās par 89 %²⁰. Turklāt ES tirgū ir ienākuši arī jauni bruņojuma ražotāji no citām trešām valstīm. Šī tendence vājina *EDTIB* konkurētspēju un noved pie tā, ka ES nodokļu maksātāju nauda rada darbvietas ārvalstīs, un tāpēc tā ir jāvērs pretējā virzienā.

Tāpēc Komisija sadarbībā ar Augsto pārstāvi/Aģentūras vadītāju ir iecerējusi izveidot **Eiropas Militāro ražojumu pārdošanas mehānismu**, kas veicinās aizsardzības ražojumu pieejamību no *EDTIB* un palielinās informētību par šādu pieejamību. Komisija ierosina testēt šādu mehānismu, izmantojot izmēģinājuma projektu *EDIP* ietvaros, lai no 2028. gada kopīgi ar dalībvalstīm un nozari izveidotu pilnvērtīgu mehānismu. Izmēģinājuma mehānisms tiks organizēts četros pīlāros: 1) aizsardzības ražojumu katalogs, 2) ātri pieejams finansiāls atbalsts aizsardzības spēju rezervju izveidei, 3) noteikumi iepirkuma procesu atvieglošanai un 4) iepirkuma aģentu spēju veidošanas pasākumi.

---

²⁰ Center for International Policy, Security Assistance Monitor, securityassistance.org.

Pirmkārt, par pamatu ņemot jau esošos rīkus²¹, Komisija sadarbībā ar Augsto pārstāvi/aģentūras vadītāju strādās pie tā, lai izveidotu **vienotu, centralizētu un atjauninātu EDTIB izstrādāto aizsardzības ražojumu katalogu**. Ukrainas kara apstākļos iestājusies municijas krīze atklāja, ka, lai gan Savienībā ir ievērojamas ražošanas jaudas, plaši izplatīts ir uzskats, ka tās ir pārāk mazas, tāpēc lielāku uzmanību ieguva trešo valstu ražotāji. Šādi nepareizi priekšstati kaitē *EDTIB*, un tie jālabo. Lai palielinātu ES radīto risinājumu pamanāmību, Komisija ciešā sadarbībā ar Augsto pārstāvi/Aģentūras vadītāju nodrošinās vienotu kontaktpunktu, kas ļaus identificēt *EDTIB* saražotos aizsardzības ražojumus. Katalogu veidos no industrijas pārstāvju brīvprātīgi sniegtas informācijas, izmantojot īpašus uzaicinājumus izteikt ieinteresētību.

Otrkārt, Komisija atbalstīs **aizsardzības industriālās gatavības rezervju** izveidi, lai palielinātu ES ražoto aizsardzības ražojumu pieejamību un paātrinātu to piegādes laiku. Ražojot ierobežotos daudzumos mazākiem valstu tirgiem, mūsu industrija cieš no neizdevīgiem konkurences apstākļiem salīdzinājumā ar trešo valstu tirgus dalībniekiem. Lai gan ES ražotājiem ir līdzīgs vai īsāks piegādes izpildes laiks salīdzinājumā ar trešo valstu ražotājiem, tas, ka trešo valstu ražojumus bieži vien var viegli darīt pieejamus no esošajiem trešo valstu krājumiem, ļauj tiem tirgū nonākt ātrāk, un tas padara šos trešo valstu risinājumus pievilcīgākus. Ar *EDIP* Komisija ierosina finansiāli atbalstīt tādu aizsardzības spēju papildu daudzumu iegādi, ko dalībvalstis ir nolēmušas kopīgi iepirkt *SEAP* ietvaros. Tas ļautu izveidot stratēģiskās rezerves, kuras varētu ātri darīt pieejamas papildu klientiem, un tādējādi veidotos arī pievilcīga starpvaldību shēma. Rezerves aprīkojuma izmantošanas pārvaldību noteiks tās dalībvalstis, kas piedalās Eiropas bruņojuma programmas struktūrās.

Treškārt, Komisija ierosina ieviest **standarta režīmu, kas piemērojams turpmākiem aizsardzības līgumiem un pamatnolīgumiem** ar ES reģistrētiem ražotājiem. ES tiesību akti jau tagad paredz, ka dalībvalstis drīkst saviem līgumiem un pamatnolīgumiem piesaistīt citas dalībvalstis, ja šāda iespēja ir paredzēta jau iepirkuma procedūras sākumā. Tomēr dalībvalstis šo iespēju izmanto ļoti reti. Tāpēc dalībvalstu iepirkums, izmantojot šādus citu dalībvalstu līgumus un pamatlīgumus, ir ļoti neliels. Lai šo situāciju labotu strukturālā veidā, šis standarta režīms paredzētu, ka, ja vien nav skaidri noteikts citādi, **aizsardzības līgumam/pamatlīgumam varētu pievienoties** jebkura cita dalībvalsts ar tādiem pašiem nosacījumiem kā iepērkošā dalībvalsts (ar attiecīgo dalībvalstu piekrišanu). Turklāt, kā liecina dalībvalstu prakse, kopš sācies Krievijas pilna mēroga agresijas karš pret Ukrainu, liekas nepieciešami paredzēt iespēju, ka dalībvalstis drīkst izmantot arī esošos nacionālos pamatlīgumus ar ES bāzētiem ražotājiem, lai citu vārdā iepirktu papildu daudzumus (vadošās valsts satvarlīgums). Tāpēc Komisija *EDIP* kontekstā ierosina **pagarināt pagaidu atkāpi no Direktīvas 2009/81/EK**, kas paredzēta *ASAP* regulā. Pateicoties šai “industriālās solidaritātes klauzulai”, dalībvalstis varētu gūt labumu no citu dalībvalstu līgumiem, samazināt savu administratīvo (un industriālo) slogu un saņemt ekipējumu īsākā laikā.

Ceturtkārt, lai atvieglotu iepirkšanu no *EDTIB*, dalībvalstis varētu prasīt atbalstu no esošajiem ES instrumentiem, piemēram, tehniskā atbalsta instrumenta²², nolūkā **pilnveidot administratīvās spējas un īstenot attiecīgās reformas**. Proti, dalībvalstu iepirkuma aģentūras varētu lūgt atbalstu iepirkuma procedūru vienkāršošanai, pārvaldības struktūru reorganizācijai, informācijas apmaiņai, izglītībai un apmācībai ar mērķi uzlabot

²¹ Piemēram, EAA datubāze *EUCLID*.

²² 2021. gada 10. februāra Regula (ES) 2021/240, ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (OV L 57, 18.2.2021., 1.–16. lpp.).

kopīgo iepirkumu Savienībā. EAA turpinās atbalstīt šo administratīvo spēju veidošanu, nodrošinot forumus labas prakses apmaiņai un paredzot turpmākas sadarbības darbības Aizsardzības iegāžu ekspertu tīkla ietvaros.

Tāpat kā kopdarbīga iepirkuma gadījumā, ir būtiski, lai Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs kopā ar dalībvalstīm varētu novērtēt progresu, kas izriet no šīs stratēģijas, pateicoties dalībvalstu sniegtajiem datiem.

Lielākas investīcijas aizsardzībā savu mērķi sasniegs tikai tad, ja tiks stiprināta sadarbība, un tas ir priekšnoteikums iesīkstējušās neefektivitātes pārvarēšanai. Lai panāktu ar draudu līmeni samērīgu noturību, dalībvalstīm būtu jāizmanto visas *EDTIB* piedāvātās iespējas, sadarbojoties visā investīciju un iegādes spektrā. Lai novērtētu šīs stratēģijas īstenošanā gūtās sekmes, var izmantot divus rādītājus.

Pirmkārt, laikā no 2017. līdz 2023. gadam ES aizsardzības tirgus ir palielinājies par 64 %, savukārt aizsardzības tirdzniecība starp dalībvalstīm ir palielinājusies tikai nedaudz un tagad veido tikai 15 % no ES aizsardzības tirgus kopējās vērtības²³. Šī tendence būtu jāapvērš. Dalībvalstis tiek aicinātas **līdz 2030. gadam nodrošināt, ka ES iekšējās aizsardzības ražojumu tirdzniecības vērtība ir vismaz 35 % no ES aizsardzības tirgus vērtības.**

Turklāt jaunākie dati liecina, ka gandrīz 80 % no dalībvalstu aizsardzības investīcijām kopš 2022. gada ir nonākuši pie piegādātājiem ārpus ES, salīdzinot ar aptuveni 60 % pirms kara. Lai gan tas, iespējams, ir attaisnojams ar steidzamību, šādas satraucošas tendences var apturēt ar lielāku pārredzamību un konkrētu progresu, ciktāl tas skar *EDTIB* ražojumu pieejamību un pasūtījumu izpildes laiku.

Lai īstenotu šajā stratēģijā paustos kopīgos mērķus, dalībvalstīm būtu jāapvērš pašreizējā tendence un pakāpeniski jāpalielina iepirkumi no *EDTIB* — sākumā līdz pirmskara līmenim un vēl līdz iespējamam maksimumam. **Dalībvalstis tiek aicinātas stabilā tempā virzīties uz to, lai 2030. gadā 50 % no to aizsardzības investīcijām paliktu ES, bet 2035. gadā šis rādītājs būtu jau 60 %²⁴.**

Pašreizējo tendenču apvēršana un ieceru īstenošana būtiski palielinātu Savienības noturību un mūsu iedzīvotāju drošību. Papildu atbalsts Eiropas sadarbības iespējām, ko paredz EDIP un EAF, kā arī — no 2028. gada — pēctecīgās programmas, apvienojumā ar

---

²³ Dati no EĀDD gada ziņojumiem un datubāzes par ES dalībvalstu ieroču eksportu sniedz noderīgu informāciju par tendencēm, kas ietekmē Eiropas aizsardzības tirgu un industriju. Konkrētāk, tie dod iespēju izmērīt ES iekšējās tirdzniecības plūsmu intensitāti, kas savukārt ļauj izdarīt secinājumus gan par galaražojumu pārrobežu iepirkuma intensitāti, gan pārrobežu plūsmu intensitāti *EDTIB* piegādes ķēdēs. Attiecībā uz dalībvalstu iepirkumiem aizsardzības jomā dati par ražojumu izcelsmi netiek vākti centralizēti. Komisijas dienesti kopā ar EĀDD un EAA sadarbosies ar dalībvalstīm, lai izstrādātu metodiku, kā noteikt no *EDTIB* iepirkto ražojumu īpatsvaru salīdzinājumā ar iepirkumu, no kā labumu gūst trešās valstis.

²⁴ Paziņojumā par aizsardzības investīciju nepietiekamības analīzi Komisija, pamatojoties uz *D. Fiott* zinātnisko publikāciju (kurā izmantoti ASV Valsts departamenta importa/eksporta dati), norādīja, ka laikā no 2007. līdz 2016. gadam vairāk nekā 60 % no Eiropas aizsardzības iepirkuma budžeta tika izlietoti militārajam importam no valstīm ārpus ES. Kā norādīts 1. ielīgā, laikā no Krievijas agresijas kara sākuma līdz 2023. gada jūnijam 78 % no ES dalībvalstu aizsardzības iepirkumiem bija no valstīm ārpus ES, un ASV vien veidoja 63 % no šiem 78 %.

dalībvalstu stingru politisko gribu un apņemšanos padara šos mērķus reālistiskus un sasniedzamus.

Turpmākā rīcība

Lai palīdzētu dalībvalstīm investēt vairāk, labāk, kopā un Eiropā, Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs:

- izveidos jaunu kopīgās plānošanas un iepirkuma funkciju, proti, Aizsardzības industriālās gatavības padomi, kā arī augsta līmeņa Eiropas aizsardzības industriju grupu, kam būs konsultatīva loma.

Komisija:

- ierosina arī *EDIP* piemērošanā izmantot *EDIRPA* loģiku, proti, atbalstīt sadarbību no *EDTIB* nākušu ražojumu iepirkumos;
- ierosina *EDIP* ietvaros nodrošināt **ātru sertifikācijas savstarpēju atzīšanu** krīzes laikā;
- ierosina dalībvalstīm darīt pieejamu jaunu tiesisko regulējumu — **Eiropas Bruņojuma programmas struktūru (*SEAP*)**, ar ko tiktu stiprināta dalībvalstu sadarbība aizsardzības ekipējuma jomā un ar ko pilnā mērā tiktu papildināts *PESCO* satvars;
- ierosina pakāpeniski izveidot **Eiropas Militāro ražojumu pārdošanas mehānismu**, kura mērķis ir veicināt ES ekipējuma pieejamību pienācīgā laikā un apjomā;
- ierosina, izmantojot *EDIP*, sākt **Eiropas aizsardzības kopīgu interešu projektus**, kas ES līmenī palīdzētu nodrošināt un aizsargāt Savienības un dalībvalstu brīvu piekļuvi tādiem sāncensības priekšmetiem kā kibernetikas, kosmosa, jūras un gaisa operacionālā telpa un īstenot ES spēju attīstības prioritātes.

Augstais pārstāvis:

- ieteiks *PESCO* iesaistītajām dalībvalstīm 2023.–2025. gada *PESCO* stratēģiskās pārskatīšanas kontekstā **uzņemties ciešākas saistības attiecībā uz *EDTIB*** (vai apsvērt iespējamās jaunas) un izmantot *PESCO* projektus, lai sasniegtu pašreizējās stratēģijas mērķus.

3. PIEEJAMĪBAS NODROŠINĀŠANA: VISOS APSTĀKĻOS UN LAIKA GRIEZUMOS REAĢĒTSPĒJĪGA *EDTIB*

ES jau tagad var paļauties uz konkurētspējīgu pasaules līmeņa *EDTIB*. Taču ģeopolitiskais konteksts ir dramatiski mainījies, un tagad ES un tās dalībvalstīm ir jāuzņemas atbildība par savu iedzīvotāju drošību, partnerība ar reaģētspējīgāku un noturīgāku *EDTIB* ir svarīgāka nekā jebkad agrāk. Tas nozīmē, ka ir jārada apstākļi, kuros ES aizsardzības industrija varētu laikus un pietiekamā mērogā apmierināt dalībvalstu pieprasījumu. Lai gan dalībvalstu ziņā ir izdarīt stingrus un ilglaicīgus pasūtījumus, tā gādājot par aizsardzības industrijai vajadzīgo tirgus paredzamību, Komisija ir gatava izmantot savas prerogatīvas un attiecīgās programmas šo centienus atbalstam.

3.1. Atbalsts straujākai reaģēšanai uz steidzamām vajadzībām un attiecīgai daudzpusīgai adaptācijai

Kā spilgti atklājies pēc Krievijas militārās agresijas pret Ukrainu, Savienības drošība un tās spēja efektīvi atbalstīt savus partnerus ir atkarīga no tās spējas ātri mobilizēt

aizsardzības ekipējumu. Tā kā apdraudējuma līmenis tuvākajā nākotnē, visticamāk, saglabāsies augsts, *EDTIB* ir jāspēj piegādāt to, kas ir vajadzīgs, pareizajos daudzumos, īstajā vietā un īstajā laikā. Lai to panāktu, *EDTIB* ir jānotiek paradigmas maiņai un jāspēj uzņemt lielāku risku, lai labāk reaģētu uz visu dalībvalstu vajadzībām.

EDTIB būtu jāmobilizē tā, lai vairotu piegāžu noturību un drošību visā Eiropā, pilnībā ņemot vērā to dalībvalstu īpašās vajadzības, kuras objektīvi vistiešāk saskaras ar risku, ka var piepildīties konvencionālie militārie draudi. Šajā nolūkā ir arī jānovērš visas šaurās vietas, kas kavē aizsardzības ekipējuma un militāro spēju ātru, efektīvu un netraucētu pārvietošanos, proti, vairāk jāinvestē militārajā mobilitātē.

ES atbalstīs šo domāšanas veida maiņu un centīsies palīdzēt savai aizsardzības industrijai, lai tā savā darbībā saskartos ar mazākiem riskiem un lai uzlabotu tās gatavību, atbalstot ražošanas jaudu palielināšanu ES jomās, ko kopīgi noteikušas dalībvalstis un Komisija, īpašu uzmanību pievēršot MVU un mazām vidējas kapitalizācijas sabiedrībām. Tālab **Komisija ierosina paplašināt *ASAP* programmas intervences loģiku**, neaprobežojoties ar munīciju “zeme–zeme” un raķetēm, lai ES varētu paātrināt produktīvas investīcijas *EDTIB* attiecībā uz ražojumiem, kas ir visvairāk vajadzīgi. ES finansiālajam atbalstam būtu jānodrošina lielāki attiecīgā aizsardzības ekipējuma ražošanas apjomi, jāpalīdz samazināt to piegādes izpildes laiku un jānovērš iespējamās šaurās vietas un faktori, kas var aizkavēt vai traucēt to piegādi un ražošanu. Ciktāl iespējams, finansiālajam atbalstam būtu arī jāveicina attiecīgo uzņēmumu pārrobežu partnerības un sadarbība nozares kopīgos centienos, pilnībā ievērojot attiecīgos finanšu un konkurences noteikumus.

Tomēr, ja kāpina ražošanu, jādomā arī par to, kā pārvarēt sekas rūpniecībā tad, kad ražošana būs jāsamazina, jo būs apmierināts straujais pieprasījuma pieaugums. Tāpēc tūlītējas investīcijas **“pastāvīgi gatavu” ražotņu attīstībā un potenciālā civilās ražošanas līniju pārprofilēšanā** nāktu par labu Savienības iedzīvotāju drošībai un vienlaikus ļautu saglabāt *EDTIB* ražošanas jaudu elastību un vispārējo konkurētspēju.

Komisija ar *EDIP* starpniecību sekmēs “pastāvīgi gatavu” ražošanas jaudas rezervju veidošanu, kuras nodrošinās elastību, kas vajadzīga, lai reaģētu uz steidzamiem pieprasījuma kāpumiem. Tas būtu īpaši derīgi gadījumos, kad dalībvalstis ir konstatējušas kritisku piegāžu deficītu.

Būs iespējams paredzēt finansējumu, piemēram, darbgaldiem un attiecīgajām personāla izmaksām, lai nodrošinātu, ka lielas krīzes gadījumā *EDTIB* var vajadzīgo saražot masveidā un īsā laikā, pateicoties tam, ka ir uzlabota ražošanas jaudu pieejamība un vienlaikus pēc iespējas ir modernizētas ražošanas tehnoloģijas. Tas nodrošinās, ka vajadzības gadījumā var ražošanu var nekavējoties kāpināt.

Komisija kopā ar dalībvalstīm arī izpētīs pasākumus, kā aizsardzības ražošanas vajadzībām ātri mobilizēt civilās rūpniecības ražošanas līnijas un nodrošināt, ka šādos scenārijos ir pieejams vajadzīgais kvalificētais darbaspēks (te ietilpst, piemēram, personāla apmācība un drošības pielaižu sagādāšana). Pateicoties šādiem efektīviem un praktiskiem risinājumiem, *EDTIB* ražošana būs gatava nekavējoties pielāgoties dalībvalstu pieprasījuma svārstībām.

3. ielogs. Piemērs lielākai reaģētspējai: aizsardzībai relevantu dronu masveida ražošana, ņemot vērā pastāvīgos centienus izmantot to potenciālu

Ukrainas karadarbības laukā (gan gaisā, gan jūrā, gan uz sauszemes) izšķirīga nozīme ir bezpilota sistēmām, kas tiek plaši izmantotas izlūkošanā un rekognoscēšanā,

ugunsatbalstam, kā arī par efektoriem. Tiek lēsts, ka Ukraina mēnesī kaujas laukā izmanto pat 10 000 dronu un saražo 40 000 jaunu.

Lielākā daļa no tiem ir lēti patērējamie materiāli, bieži vien pārprofilēti komerciālie civilie droni, kas tomēr spēj iznīcināt daudz dārgāku aprīkojumu. Tie ir pierādījuši savu taktisko un stratēģisko vērtību, lai gan tas nenozīmē, ka nebūtu vērts izmantot plašu specializētu militāro dronu klāstu.

EAF un tā priekšteči kopš 2017. gada finansiāli atbalsta bezpilota sistēmām veltītas aizsardzības pētniecības un izstrādes darbības, un pilnveidot jaudas, lai būtu iespējams strauji kāpināt **šāda ekipējuma masveida ražošanu, ir būtisks uzdevums, lai panāktu ES aizsardzības gatavību** augstas intensitātes konfliktu gadījumā. Tam varētu veltīt kādas darbības saskaņā ar gaidāmo *EDIP*, un būtu jāapzina un jānovērš jebkāda kritiska atkarība vai šaurās vietas. Atbalsts dronu vai bezpilota lidaparātu sistēmu apkaršanas kompleksu kopīgam iepirkumam ir iespējams arī *EDIRPA* ietvaros.

Bezpilota lidaparātu sistēmas ir arī viena no Ukrainas prioritārajām vajadzībām, ko potenciāli varētu risināt ar Eiropas Miera mehānisma starpniecību, meklējot saskares punktus ar darbu, kas notiek Ukrainas Aizsardzības kontaktgrupas spēju koalīciju kontekstā.

Komisija 2022. gada 29. novembrī pieņēma **Eiropas dronu stratēģiju 2.0**, kuras kontekstā tiek īstenotas vairākas pamatdarbības. Papildus finansējumam attiecīgajām pētniecības un izstrādes darbībām pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” un EAF ietvaros ir sāktas arī citas darbības: pirmkārt, saskaņoti uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus saistībā ar esošajiem ES instrumentiem un Eiropas Investīciju bankas (EIB) aizdevumiem, lai atbalstītu jaunu dronu tehnoloģiju pamatprojektu; otrkārt, tiek izstrādāts dronu tehnoloģijas stratēģiskais ceļvedis, lai noteiktu prioritārās jomas, kurās jāveicina pētniecība un inovācija, mazinātu esošo stratēģisko atkarību un novērstu jaunas atkarības rašanos, un tiek veidots ES civilās un aizsardzības nozares dronu testēšanas centru tīkls, lai atvieglotu apmaiņu starp civilo un aizsardzības nozari.

Lai vēl vairāk atbalstītu *EDTIB* daudzpusību, Komisija ierosinātās *EDIP* ietvaros ierosina izveidot **Fondu aizsardzības piegādes ķēžu pārveides paātrināšanai (FAST)**. Fonda mērķis būs atvieglot tādu **MVU un mazu vidējas kapitalizācijas uzņēmumu**, kas industrializē aizsardzības tehnoloģijas un/vai ražo aizsardzības ražojumus, **piekļūvi aizņēmuma un/vai pašu kapitāla finansējumam**. *FAST* būtu iespēja ar aizdevumiem vai kapitālieguldījumiem vairākkāršot budžetu, ko iniciatīvai paredz *EDIP*.

Piesaistot papildu publiskās un privātās investīcijas *EDTIB* atbalstam, *FAST* stiprinās Savienības aizsardzības industrijas vērtību ķēžu noturību. Šai iniciatīvai arī palīdzētu sekmēt tādas investoru ekosistēmas attīstību, kas vērsta uz izaugsmes posmiem, iegulda kritiski svarīgos aizsardzības uzņēmumos un atbalsta inovatīvu aizsardzības uzņēmumu paplašināšanos.

3.2. Tehnoloģiskās līderpozīcijas saglabāšana aizsardzības jomā

Tikpat svarīgi kā garantēt ES, ka ES ražošana spēj reaģēt uz steidzamiem drošības jautājumiem, ir rūpēties par to, lai Eiropa arī turpmāk būtu inovācijas avangardā. Vairāk nekā jebkad ir vajadzīgi nemitīgi pētniecības un izstrādes centieni, lai ilgtermiņā saglabātu *EDTIB* konkurētspēju, jo īpaši, kas attiecas uz tās iespējām pilnībā izmantot zinātnieku, inženieru un inovatoru izcilības potenciālu. Savukārt īstermiņā tehnoloģiski izrāvienu palīdzētu risināt pašreizējās problēmas, tostarp tās, kas saistās ar Ukrainā notiekošo karu.

3.2.1. Atbalstīt inovāciju un atraisīt MVU aizsardzības potenciālu

Veicinot un atbalstot strukturētāku un sistemātiskāku sadarbību visā ES, EAF ir pavēris ceļu uz inovatīvāku *EDTIB* un piegādes ķēžu atvēršanu un eiropeizāciju. Tomēr ES iecerēm jābūt vēl drosmīgākām, lai būtu iespējams efektīvi veicināt inovāciju aizsardzības jomā un jaunu dalībnieku parādīšanos aizsardzības piegādes ķēdēs. Nozarei ir pilnībā jāizmanto ātrāki civilās inovācijas cikli attiecībā uz tehnoloģijām ar divējāda lietojuma potenciālu, lai saglabātu konkurētspēju un nodrošinātu militāro spēku priekšrocības kaujas laukā.

Lai saglabātu konkurētspēju, inovatīvu aizsardzības ražojumu radīšanas spēja un autonomija ir jābalsta arī uz atbalstu pētniecībai par nākotnes prasībām atbilstošām aizsardzības spējām, tostarp revolucionārām tehnoloģijām. Tām var būt fundamentāli pārveidojoša ietekme uz dalībvalstu militārajiem spēkiem, un tās var sniegt izšķirīgas operacionālas priekšrocības. Tālab ES ir jātiecas piedāvāt inovatīviem uzņēmumiem, jo īpaši jaunuzņēmumiem, MVU, maziem vidējas kapitalizācijas uzņēmumiem un pētniecības un tehnoloģiju organizācijām (RTO), **elastīgākus, ātrākus un mazāk sarežģītus finansēšanas ciklus un veicināt labākus sakarus ar militārajiem galalietotājiem un investoriem.**

Ņemot vērā iepriekš minēto, no ES aizsardzības inovācijas shēmas (*EUDIS*), kas izveidota EAF paspārnē un kā budžets ir 2 miljardi euro²⁵, vēl šīs DFS ietvaros tiks piedāvāti inovācijas atbalsta pakalpojumi atsevišķām struktūrām, tostarp veidojot kontaktus ar investoriem, partneriem un galalietotājiem, un stiprināts atbalsts inovatīvai produktu un tehnoloģiju testēšanai un validēšanai. Tiks strādāts pie tā, lai samazinātu birokrātiju, jo īpaši attiecībā uz MVU un maziem vidējas kapitalizācijas uzņēmumiem, piemēram, izpētot iespēju ieviest **“pastāvīgi spēkā esošus” uzaicinājumus** iesniegt projektus un veidus, kā attiecīgā gadījumā atbalstīt daudzsološu tehnoloģiju pārnesei no civilās jomas uz aizsardzību.

Pastāvīgā un intensīvā sadarbība starp Eiropas Komisiju (*EUDIS*) un EAA (ES Aizsardzības inovācijas centrs — *HEDI*) ļauj aizsardzības inovatoriem pilnībā izmantot pielāgotus ES atbalsta pasākumus, tostarp norādījumus par militāro galalietotāju spēju prasībām un iespējām pievienoties Eiropas aizsardzības kopienām. Katru gadu *EUDIS* ciešā sadarbībā ar *HEDI* atbalsta līdz 400 inovatīvu jaunuzņēmumu un MVU, lai palīdzētu tiem pārvarēt tradicionālos šķēršļus ienākšanai tirgū.

Komisijas dienesti pēc apspriešanās ar EAA (*HEDI*) atbalstīs hakatonus, kur jaunie inženieri un jaunuzņēmumi pulcēsies un sacentīsies, lai rastu labāko risinājumu konkrētu karadarbības problēmu risināšanai, sākot jau ar jautājumiem, ar ko dabā saskaras Ukrainas bruņotie spēki. Lai vēl vairāk atbalstītu Ukrainas aizsardzības tehnoloģisko un industriālo bāzi, **ES Inovācijas birojs Kijivā** darbosies kā tilts starp ES jaunuzņēmumiem un inovatoriem un Ukrainas rūpniecību un bruņotajiem spēkiem. Tas palīdzēs nodot tālāk tehnoloģiskos sasniegumus, kas var ietekmēt karadarbības norisi.

4. ielogs. MVU: ES industriālās aizsardzības kodols

MVU kā dinamiskiem aktoriem aizsardzības kopienā ir arvien svarīgāka loma kā revolucionāru tehnoloģiju un inovācijas radītājiem. Tāpēc Komisija ir rīkojusies, lai

²⁵ 1,46 miljardi euro no EAF budžeta un 500 miljoni euro piesaistīti no citiem publiskiem un privātiem avotiem.

palīdzētu MVU aktīvāk iesaistīties ES aizsardzības pētniecībā un izstrādē, konkrētāk, ir pieejami **īpaši, tieši MVU domāti EAF uzaicinājumi**, un MVU tiek mudināti piedalīties arī visos citos projektos. Pārrobežu sadarbība, kurā iesaistīti MVU, ir viens no EAF programmā izmantotajiem piešķiršanas kritērijiem, un var saņemt arī finansiālus bonusus atkarībā no tā, cik lielā mērā izstrādes darbībās ir iesaistīti MVU.

Pēc 2021. un 2022. gada EAF uzaicinājumiem pavisam 511 MVU (40 % dalībnieku) ir piešķirti kopā 354 miljoni euro (20 % no finansējuma). 2023. gada EAF uzaicinājumos aptuveni 50 % no kopējā dalībnieku skaita bija MVU, kas vēlējās saņemt 30 % no kopējās pieprasītās dotācijas summas. **Tiek lēsts, ka laikā no 2023. līdz 2027. gadam EAF finansējums MVU sasniegs 840 miljonus euro.**

2022. gadā EAF piešķīra 224 miljonus euro aizsardzības inovācijai un MVU atbalstam saskaņā ar *EUDIS*, tostarp īpašām darbībām, piemēram, tehnoloģisku sarežģītumu risināšanai. *EUDIS* pasākumi tiek pilnveidoti un īstenoti, lai atbalstītu MVU visā to izaugsmes ciklā. Svarīgs atskaites punkts tika sasniegts 2024. gada janvārī, kad tika izveidots **Aizsardzības kapitāla mehānisms**; iecerēts, ka tas kopā ar Eiropas Investīciju fondu (kas ir daļa no EIB grupas) **investēs līdz 500 miljoniem euro daudzsoļos aizsardzības MVU, lai atbalstītu to izaugsmi**. Iecerēts, ka 2024. gadā darboties sāks aizsardzības akceleratori, kā arī tiks organizēta investīciju partneru piemeklēšana.

3.2.2. *Palīdzēt EAF projektus ieviest dzīvē pēc pētniecības un izstrādes posma*

EAF, kura finansējums laikā 2021. līdz 2027. gadam ir vairāk nekā viens miljards euro, jau tagad ir spēcīgs instruments, ar ko veicināt aizsardzības industriālo sadarbību un stimulēt pārrobežu pētniecību un izstrādi, kas savukārt palīdzētu izveidot vairāk Eiropas aizsardzības industrijas vērtības ķēžu²⁶.

Tomēr, kad pēc pētniecības un agrīnās izstrādes ir pienācis prototipēšanas posms, kopdarbība nonāk “komercializācijas plaisas” malā, kad vajadzīgais dalībvalstu iesaistes līmenis kļūst ievērojami augstāks.

Turklāt atšķirīgās operacionālās prasības un nacionālā industriālā politika varētu likt aizsardzības uzņēmumiem izbeigt sadarbību pēc EAF darbības beigām. Lai to novērstu, sadarbības darbībām aizsardzības jomā, kuras sākotnēji saņēmušas EAF atbalstu un ir sasniegušas prototipa stadiju, pamatojoties uz kopīgām, saskaņotām funkcionālām prasībām, var būt vajadzīgs **ilgtspējīgs atbalsts industrializācijai**.

Lai maksimalizētu no EAF izrietošo projektu īstenošanu, izšķirīga nozīme būs Eiropas bruņojuma programmas struktūrām un *EDIRPA* loģikas paplašināšanai. Turklāt *EDIP* nodrošinās **atmaksājamas dotācijas konkrētām darbībām**, kas saistītas ar prototipu ražošanu un komercializāciju, jo īpaši tiem, kas izriet no EAF.

Lai sekmīgi pārvarētu “komercializācijas plaisu” pēc sadarbības projektu pētniecības un izstrādes posma, iesaistītajām dalībvalstīm ir arī jāvienojas par kopīgi izstrādāto produktu

²⁶ Trīs gadu laikā ir sākti vairāk nekā 145 projekti, kuros iesaistīti 2618 dalībnieki un kuri ir ES aizsardzības industrijas ekosistēmas mugurkauls, kas pašlaik nodarbojas ar plašu pašu progresīvāko aizsardzības spēju un tehnoloģiju klāstu. Sadarbībā ir iesaistītas pētniecības organizācijas (609 dalībnieki); MVU (826 dalībnieki); lielākas struktūras (1113 dalībnieki), publiskās struktūras (456 dalībnieki) un augstākās izglītības iestādes (230 dalībnieku), kas kopā veido nākotnes *EDTIB*.

eksporta nosacījumiem, kad ir sasniegts prototipa posms. Tā kā pašlaik tiek pārskatīta ES Kopējā nostāja 2008/944/KĀDP par ieroču eksporta kontroli, Komisija kopā ar Augsto pārstāvi atkārtoti aicina²⁷ dalībvalstis meklēt veidus, kā racionalizēt un pakāpeniski vēl vairāk tuvināt savu ieroču eksporta kontroles praksi, jo īpaši attiecībā uz kopīgi attīstītajām aizsardzības spējām. Šajā pašā nolūkā dalībvalstīm būtu arī jādalās eksporta kontroles noteikumu paraugpraksē attiecībā uz kopīgi attīstītām spējām.

Turklāt Komisija rīkosies, lai atvieglotu ar aizsardzību saistīto ražojumu sūtījumus ES iekšienē, ja runa ir par ES finansētiem projektiem, un centīsies vienkāršot sūtījumu licencēšanas nosacījumu un procesu pārvaldību, konkrētāk, attiecīgajā dotācijas līguma paraugā ieviešot klauzulas par sūtījumiem, lai ierobežotu vajadzību izmantot īstā lietotāja apliecības.

Direktīvas 2009/43/EK pareizu un efektīvu īstenošanu pašlaik kavē vairāki šķēršļi, kas neļauj pilnībā izmantot ar to saistītos ieguvumus aizsardzības tirgū. Lai labāk analizētu pašreizējās problēmas, kas pašlaik kavē tās efektīvu īstenošanu, Komisija līdz **2025. gada beigām direktīvu izvērtēs**.

3.3. Piegādes drošības nodrošināšana ES līmenī

Noturība ir *EDTIB* gatavības un konkurētspējas priekšnosacījums.

ES jau ir izstrādājusi instrumentus un satvarus, kuru mērķis ir palielināt industrijas gatavību un noturību nākotnes krīzes situāciju risināšanai, t. sk. EAA ietvaros²⁸. Tomēr šādi pasākumi *EDTIB* atbalstam vai nu nav pieejami, vai arī dalībvalstis tos piemēro tikai ierobežotā mērā. Tāpēc tiks ieviests **ES mēroga piegādes drošības režīms**, kas garantēs lielāku noturību un tajā pašā laikā sniegs konkurences priekšrocības *EDTIB* un ES aizsardzības piegādes ķēdēm. Ja ES aizsardzības piegādes ķēde spēs garantēt tādu piegādes drošības līmeni, kādu ārējie konkurenti nevar piedāvāt, tās saņems “uzticēšanās dividendes” no dalībvalstīm.

3.3.1. Lielāka piegādes drošība, lai maksimāli palielinātu iekšējā tirgus aizsardzības potenciālu

Ar *EDIP* Komisija ierosina veidot modulāru un pakāpenisku **ES piegādes drošības režīmu**, kas nozīmē, ka reakcija uz saspīlējumu piegādes ķēdēs vai uz drošības krīzēm būtu solidārāka un rezultatīvāka, un kas ļautu laikus apzināt iespējamās šaurās vietas. Ir ierosināti dažādi pasākumu kopumi, lai risinātu divu veidu krīzes.

- Piegādes krīzes, kuru laikā civilo vai divējāda lietojuma komponentu vai izejvielu trūkums **nopietni apdraud aizsardzības ražojumu savlaicīgu pieejamību un piegādi**. Tādā gadījumā pēc tam, kad Padome aktivizējusi “**krīzes stāvokli**”, rīkkopa nodrošinās attiecīgo komponentu un/vai izejvielu piegādi aizsardzības piegādes ķēdēm, tostarp, ja tas ir nepieciešams un pamatots ar vispārējām sabiedrības interesēm, nodrošinot prioritāti pār dažām vai visām civilajām piegādēm (**prioritārie pasūtījumi**).
- **Piegādes krīzes**, kas ir tieši saistītas ar **drošības krīzi** Savienībā vai tās kaimiņvalstīs. Ja iestājas kāds no šādiem scenārijiem, Padomei vajadzētu spēt

²⁷ Komisijas paziņojums “Komisijas ieguldījums Eiropas Savienības aizsardzībā”, COM(2022) 60 final.

²⁸ Piemēram, 2013. gadā ES dalībvalstis pieņēma Piegādes drošības pamatnolīgumu. Šo sistēmu bija iecerēts īstenot, izveidojot rīcības kodeksus vai īstenošanas kārtību, un 2014. gadā EAA valde pieņēma prioritāšu noteikšanas rīcības kodeksu.

aktivizēt **otro, augstāko krīzes līmeni, lai veiktu pasākumus, kas ir nepieciešami un samērīgi krīzes atrisināšanai** (galvenokārt koncentrējoties uz tādu ražojumu piegādi, kas īpaši paredzēti militāram lietojumam).

Lai nostiprinātu šā divu līmeņu krīzes satvara efektīvu, lietderīgu un samērīgu izmantošanu, Komisija ierosina **apzināt un uzraudzīt konkrētām aizsardzības piegādes ķēdēm kritiski svarīgus ražojumus**, kas kopā ar dalībvalstīm veicams Aizsardzības industriālās gatavības padomē.

Pamatojoties uz satvaru, kas pašlaik ir pieejams citās nozarēs, un uz EAA galvenajām stratēģiskajām darbībām, šī apzināšana un uzraudzība galvenokārt balstīsies uz publiski pieejamu informāciju un — tikai vajadzības gadījumā — uz uzņēmumu sniegtajiem datiem (ievērojot dalībvalstu valsts drošības garantijas).

3.3.2. *Stratēģisko krājumu veidošanas veicināšana un ar to saistītā riska mazināšana*

Ilgtermiņa mērķis ir maksimāli mazināt ar *EDTIB* piegādes drošību saistīto risku, un tālab Komisija apsvērs iespēju **industriju finansiāli atbalstīt pamatkomponentu** (piemēram, elektroniskie komponenti un izejvielas, ko transversāli izmanto aizsardzības sistēmās) **stratēģisko krājumu veidošanā**²⁹. Šādu krājumu izveide ļautu samazināt izmaksas gadījumā, ja tiek veikti lieli pasūtījumi, un ļautu iegrožot cenu inflāciju, ko izraisījis pieprasījuma pieaugums krīzes laikā.

Komisija ierosina *EDIP* ietvaros sarīkot **neliela mēroga iepriekšēju izmēģinājuma testu**, proti, atļaut atbalstīt stratēģisko krājumu veidošanu. Šāda sistēma papildinās krīzes laika prioritāšu noteikšanas mehānismu, nodrošinot, ka arī turpmāk šis mehānisms tiek izmantots tikai galējas nepieciešamības gadījumā. Šajā sakarā varētu apsvērt arī notiekošo darbu pie noturības un sagatavotības pasākumiem, kas ir daļa no Militārās mobilitātes rīcības plāna 2.0, tostarp izmantojot esošos *PESCO* projektus militārās mobilitātes jomā un loģistikas centru tīklu.

3.3.3. *Laikus apzināt un risināt stratēģiskākās atkarības*

Pārmērīga atkarība no tehnoloģijām, kas ir kritiski svarīgas aizsardzības nozarei, kavē dalībvalstu bruņoto spēku rīcības brīvību un ar to saistīto ierobežojumu dēļ var negatīvi ietekmēt *EDTIB* konkurētspēju.

Komisija jau ir izveidojusi **ES Kritisko tehnoloģiju observatoriju**³⁰, kuras uzdevums ir identificēt atkarības un izstrādāt tehnoloģiju ceļvežus to mazināšanai. Tā pavisam nesen ir dalībvalstīm iesniegusi savu pirmo klasificēto ziņojumu. Observatorijas darba izvēršana ļaus ātrāk identificēt atkarības, sekot piegādes ķēdēm un gūt pārskatu par kritiskumu. Jau tagad ir sākts darbs ar elektrisko, elektronisko un elektromehānisko (EEI) pusvadītāju komponentu un autonomo sistēmu tehnoloģiju apakškopu.

Tajā pašā laikā tiks mēģināts meklēt saskares punktus ar citu Savienības instrumentu (piemēram, EAF un iniciatīvas “Mikroshēmas Eiropai”) darba programmām, lai mazinātu konstatētās atkarības un nodrošinātu, ka *EDTIB* rīcībā ir gatavības nodrošināšanai

²⁹ Šajā sakarā Komisija apsvērs iespēju izmantot rīkus, kas izstrādāti saskaņā ar Kritiski svarīgo izejvielu aktu [COM(2023) 160].

³⁰ Ceļvedis attiecībā uz drošībai un aizsardzībai kritiski svarīgām tehnoloģijām, Strasbūra, 15.2.2022., COM(2022) 61 final.

nepieciešamās aizsardzības industrijas pamattehnoloģijas un ražojumi, piemēram, uzticamas mikroshēmas.

Komisija arī atbalsta ES dalībvalstis, jo īpaši to reģionu valdības un pašvaldības, izmantojot tehniskā atbalsta instrumentu³¹, proti, sniedz īpaši pielāgotu tehnisko atbalstu tādu reformu izstrādei un īstenošanai, kuru mērķis ir veicināt ekonomisko un tehnoloģisko drošību, konkurētspēju un piegādes ķēžu noturības stiprināšanu dalībvalstīs.

Turpmākā rīcība

Lai nodrošinātu pieejamību, pateicoties visos laika nogriežņos reaģētspējīgākai *EDTIB*, Komisija:

- ierosina **EDIP ietvaros paplašināt ASAP intervences loģiku**, attiecinot to ne tikai uz munīciju un raķetēm, un papildināt to ar “**pastāvīgi gatavu**” ražotņu izveidi un iespējamu **civilo ražošanas līniju pārprofilēšanu**;
- kopā ar Augsto pārstāvi un dalībvalstīm izstrādās politikas priekšlikumu, kā, mobilizējot attiecīgus instrumentus, **atbalstīt dronu ražošanu ES vai, iespējams, kopā ar Ukrainu**;
- ierosina EDIP ietvaros izveidot **Fondu aizsardzības piegādes ķēžu pārveides paātrināšanai (FAST)**. Šis jaunais finanšu instruments atbalstīs MVU, izmantojot aizņēmuma un/vai pašu kapitāla finansējumu;
- sniegs **pastāvīgu atbalstu** to sadarbības pasākumu **industrializācijai** aizsardzības jomā, kuri sākotnēji saņēma atbalstu EAF, ar atmaksājamām dotācijām saskaņā ar *EDIP*;
- ierosina izveidot modulāru un pakāpenisku **ES piegādes drošības režīmu**, lai uzlabotu solidaritāti un efektivitāti, reaģējot uz saspīlējumu piegādes ķēdēs vai drošības krīzēm, un ļautu laikus apzināt iespējamās šaurās vietas.

Eiropas Savienība:

- lai nodrošinātu partneru piemeklēšanu starp Savienības jaunuzņēmumiem un novatoriem un Ukrainas rūpniecību un bruņotajiem spēkiem, **Kijivā atvērs Inovācijas biroju**.

4. SAVIENĪBAS AIZSARDZĪBAS INDUSTRIĀLĀS GATAVĪBAS IEGERU FINANSĒŠANA

Lai ar šo stratēģiju izdotos sasniegt iecerēto, proti, izvirzīt un realizēt vērienīgākus uzdevumus, ciktāl tas skar aizsardzības industrijas gatavību ES līmenī, neiztikt bez pamatīga finansējuma palielinājuma, kas ir samērīgs ar nospraustajiem mērķiem.

Līdztekus šai stratēģijai ir sagatavots arī regulas priekšlikums par *EDIP* izveidi, un tajā ir paredzēts **1,5 miljardu euro budžets**, kas domāts investīcijām *EDTIB* aizsardzības industriālajā gatavībā.

Tas būtu jāpapildina ar papildu summām Ukrainas *DTIB* attīstībai un tās ciešākai integrācijai ar *EDTIB* un Savienības aizsardzības ekipējuma tirgu. Turklāt, lai atbalstītu Ukrainas tiesības uz paš aizsardzību, ir vajadzīgs papildu finansējums, par ko iepirkt karamateriālus, ar ko apmierināt Ukrainas aizsardzības tūlītējās vajadzības. Ja Padome pēc Augstā pārstāvja priekšlikuma saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību (LES) 29. pantu pieņemtu KĀDP lēmumu pārskaitīt Savienībai centrālo vērtspapīru depozitāriju ārkārtējos

³¹ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_lv

naudas atlikumus, kas izriet no negaidītiem un ārkārtējiem ieņēmumiem no Krievijas imobilizētajiem valsts aktīviem, šādu papildu atbalstu varētu iegūt no šiem ieņēmumiem saskaņā ar Savienības KĀDP mērķiem. Ja šie papildu līdzekļi kļūtu pieejami, tie potenciāli varētu palielināt vai nu Eiropas Miera mehānisma finansiālos resursus, par ko iepirkt militāro ekipējumu Ukrainas atbalstam, vai jebkuru citu Savienības instrumentu. **Citiem vārdiem sakot, tas nozīmētu negaidīto virspelņu no iesaldētajiem Krievijas aktīviem izmantot Ukrainai paredzēta militārā ekipējuma iegādē.**

Ja un kad būs pienācis brīdis, kad Ukrainas tūlītējās aizsardzības vajadzības vairs nav tik spiedīgas, konkrētas summas no šādiem ārkārtējiem naudas atlikumiem varētu izmantot Ukrainas *DTIB* attīstīšanai vidējā termiņā un ilgtermiņā, izmantojot noteikumus, kas izklāstīti regulas priekšlikumā par *EDIP* izveidi, kā arī Ukrainas vispārējās budžeta vajadzības atvēršanai un atjaunošanai.

Ņemot vērā, cik plaši centieni vajadzīgi, lai nodrošinātu aizsardzības industriālo gatavību visā Savienībā, šis budžets ir jāuzskata par laikā un mērogā ierobežotu pasākumu līdz brīdim, kad pienāk nākamā daudzgadu finanšu shēma. Ņemot vērā to, ka Eiropas drošības problēmas, visticamāk, nekur nezudīs, ir svarīgi, lai nākamajā DFS tiktu iekļauts vērienīgs finansējums aizsardzībai ar attiecīgiem budžetiem gan EAF, gan *EDIP* pēcteciem no 2028. gada.

Šajā stratēģijā ir aicināts pašreizējā DFS, izmantojot *EDIP*, ieviest vērienīgākus mērķus, bet nākamajā DFS palielināt budžetu aizsardzības industrijas atbalstam. Tomēr, ņemot vērā drošības paradigmas maiņu, ko izraisījis straujais reģionālo un globālo draudu pieaugums, kas rada potenciāli eksistenciālas drošības problēmas Savienībai un tās dalībvalstīm, un to, ka nākamā DFS sāksies tikai 2028. gadā, ir jāsāk diskusija par to, kā kvantificēt, kādu ES finansējumu prasīs tāda aizsardzības industriālā gatavība, kas būtu samērīga ar šīm drošības paradigmas izmaiņām, un par to, kā nodrošināt šādu pienācīgu finansējumu. Tāpēc drīzumā kopā ar dalībvalstīm ir jānovērtē vajadzības un izdevības, kā, izmantojot pieejamos instrumentus, piemēram, finansiāli spēcīgāku *EDIP* un EMM, veikt plaša mēroga kopīgus aizsardzības iepirkumus Ukrainas un dalībvalstu labā, panākt ES aizsardzības industriālās bāzes masveidīgāku un ātrāku rūpniecisko attīstību un uzsākt aizsardzības pamatprojektus, lai aizsargātu netraucētu piekļuvi ES interesēs esošām sfērām.

5. AIZSARDZĪBAS GATAVĪBAS KULTŪRAS INTEGRĒŠANA VISĀ ES RĪCĪBPOLITIKĀ

Eiropas aizsardzības industrija ir būtisks noturību, drošību un sociālo ilgtspēju sekmējošs faktors. Ja nav miera, nav arī ekonomiskās labklājības, un Savienības normatīvajā vidē un rīcībpolitikā ir pilnā mērā jāatzīst, cik liela nozīme šajā aspektā ir *EDTIB*. *EDTIB* arī veido vienotu un kritiski svarīgu aerokosmonautikas un aizsardzības ekosistēmu, kuras galvenie dalībnieki dod pienesumu arī tehnoloģijās, kas ir zaļās pārkārtošanās pamatā.

Tāpēc ir ļoti svarīgi nodrošināt, ka *EDTIB* ir pieejams finansējums tādā līmenī, kas ir samērīgs ar vajadzīgo investīciju līmeni, darbojas atbilstošā normatīvajā vidē un ir pietiekami pievilcīgs jaunajām paaudzēm un talantīgākajiem inženieriem.

5.1. Atvieglot piekļuvi finansējumam

Ņemot vērā, cik spiedīga ir vajadzība palielināt investīcijas šajā ekosistēmā, ir būtiski nodrošināt pietiekamu piekļuvi finansējumam un piesaistīt publiskās investīcijas ES aizsardzības nozarē. Tāpēc neiztikt bez finanšu sektora iesaistes. Lai to panāktu, Komisija

un attiecīgā gadījumā Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs sadarbosies ar dalībvalstīm, industriju un finanšu sektoru, lai uzlabotu EDTIB piekļuvi gan privātajam, gan publiskajam finansējumam.

5.1.1. *Piekļuve privātajam finansējumam*

EDTIB saskaras ar pastāvīgiem šķēršļiem piekļuvē finansējumam, jo īpaši privātajam finansējumam. Kā liecina nesens Komisijas pētījums³², MVU, kuri darbojas aizsardzības sektorā, ir grūtāk piekļūt finansējumam nekā uzņēmumiem, kuri darbojas citās nozarēs. 2021.–2022. gadā divas trešdaļas aptaujāto uzņēmumu atturējās meklēt kapitāla finansējumu un gandrīz 50 % atturējās meklēt aizņēmuma finansējumu, kas ir krasā pretstatā MVU vidējam rādītājam 6,6 % ES tajā pašā laikposmā.

Lai uzlabotu nozares piekļuvi finansējumam, Komisija un EAA kopā ar dalībvalstīm uzņemsies iniciatīvu un **augsta līmeņa dialogā** uzrunās bankas un investorus, lai apspriestu to ciešāku līdzdalību, apzinātu grūtības un rastu veidus, kā stimulēt privātā sektora iesaisti, lai atbalstītu aizsardzības investīcijas.

Šķiet, ka finanšu aktoru vēlmi sadarboties ar aizsardzības industriju ietekmē aizsardzības tirgus specifika (tostarp iepirkumu sarežģītība vai grūtības novērtēt esošo starptautisko ieroču konvenciju precīzu ietekmi) vai pieņēmumi par vidiskajiem, sociālajiem un pārvaldības (VSP) faktoriem.

ES ilgtspējīga finansējuma satvarā **neviens esošs vai plānots ES noteikums nekavē privātās investīcijas aizsardzības industrijā**. Komisijas dienesti, vajadzības gadījumā kopā ar EVTI, sniegs norādījumus par ES ilgtspējīga finansējuma regulējuma piemērošanu aizsardzības jomā. Ciešā sadarbībā ar EAA Komisija uzlabos dialogu starp aizsardzības un finanšu nozarēm un palīdzēs industrijai pārrēķināt palielināšanu. Komisija arī strādās pie ES suverenitātes, noturības un drošības atzīšanas, jo īpaši ES ilgtspējīga finansējuma satvarā. EAA pārvaldītais valdības ekspertu tīkls VSP jautājumos ir viens no tādās platformas piemēriem, kurā varētu turpināt attīstīt šādu savstarpēju sapratni un uzticēšanos. Konkrētāk, šāds forums darbotos kā saskarne starp dalībvalstu aizsardzības ministrijām un finanšu sektoru.

Tas dotu iespēju veikt konkrētas darbības, lai mazinātu aizsardzības industrijas pašreizējās problēmas saistībā ar piekļuvi finansējumam, jo šajā sakarā sinerģija starp institucionālajiem un privātajiem aktoriem kapitāla tirgos ir atzīta par kritiski svarīgu.

5. ielogs. Aizsardzības industrija un ES ilgtspējīga finansējuma satvars

Savienības aizsardzības industrija ir būtisks Savienības noturības, drošības un līdz ar to miera un sociālās ilgtspējas veicinātājs. Ņemot vērā iepriekš minēto, ES **ilgtspējīga finansējuma satvars** pilnībā atbilst Savienības centieniem veicināt Eiropas aizsardzības industrijas pietiekamu piekļuvi finansējumam un investīcijām. Tas **nenosaka nekādus aizsardzības nozares finansēšanas ierobežojumus**.

ES noteikumi par ilgtspējas informācijas atklāšanu un preferencēm ir horizontāli piemērojami visās nozarēs vienādi, un tie neizceļ kādu konkrētu nozari. Komisija līdz šim nav nākusi klajā ar “sociālo taksonomiju” un nav iecerējusi to darīt. Izņemot ieročus, uz kuriem attiecas aizliegumi, kas noteikti dalībvalstu parakstītās starptautiskās konvencijās

³² “Access to equity financing for European defence SMEs” https://defence-industry-space.ec.europa.eu/study-results-access-equity-financing-european-defence-smes-2024-01-11_en

un kurus ES tāpēc uzskata par nesaderīgiem ar sociālo ilgtspēju, **aizsardzības industrija uzlabo ilgtspēju**, jo sekmē noturību, drošību un mieru.

Līdzīgā kārtā tas, ka konkrētas aizsardzības industriālās darbības līdz šim nav iekļautas ES vides taksonomijā, **neko neliecina par aizsardzības industriju vidisko sniegumu, un tāpēc tam nebūtu jāietekmē to piekļuve finansējumam.**

5.1.2. Pilnībā izmantot esošos horizontālos ES finanšu instrumentus

EDTIB principā jau tagad var gūt labumu no esošajiem ES finanšu instrumentiem, ko īsteno, izmantojot programmu *InvestEU*. Tomēr pašreizējā aizdevumu politika, ko piekopj Eiropas finansiālā sektora dalībnieki, kuri īsteno *InvestEU*, tostarp EIB grupa un valsts attīstību veicinošas bankas un iestādes, un starptautiskās finanšu iestādes, ir **būtisks šķērslis šādu finanšu instrumentu izmantošanai** nozares atbalstam, ja neskaita iespējamo divējāda lietojuma tehnoloģiju finansēšanu.

Par to liecina tas, ka nav izdevies dzīvē ieviest *ASAP* Jaudu kāpināšanas fondu. **Tādēļ aizdevumu politikas — īpaši EIB grupas aizdevumu politikas — maiņa ir vienlaikus nepieciešamība un svarīga prioritāte**, lai nodrošinātu, ka aizsardzības sektoram ir **piekļuve ES finanšu instrumentiem un kas tā var tos pilnībā izmantot**. Šādām izmaiņām būs arī pozitīva kaskādes ietekme, t. i., tās dos nozīmīgu pozitīvu signālu finanšu tirgum un privātajām bankām.

Turklāt ES ir maksimāli jāizmanto iespējas, ko sniedz sinerģija un papildināmība starp finansēšanas instrumentiem un dotācijām. Tālab nākamajā DFS būtu jācenšas vēl vairāk optimalizēt sinerģiju starp ES instrumentiem, kā minēts Komisijas Baltajā grāmatā par iespējām palielināt investīcijas divējāda lietojuma tehnoloģiju pētniecībā un izstrādē³³. Pašlaik notiek sabiedriskā apspriešana par Balto grāmatu, un šīs stratēģijas saturs neskar Komisijas turpmākās darbības šajā jomā. Saskaņā ar pašreizējo sistēmu aizsardzībai jau ir iespējams attiecīgos gadījumos izmantot ātrākus civilās inovācijas ciklus un otrādi, paturot prātā, ka dažām tehnoloģijām, ko izmanto aizsardzības platformās, ir divējāda lietojuma potenciāls.

Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs aicina EIB grupas vadības struktūras un jo īpaši EIB valdi EIB grupas aizdevumu politikas ar aizsardzību saistītos izņēmumus pielāgot saskaņā ar ES politikas prioritātēm un piemērojamiem tiesību aktiem. Tas ļautu EIB atbalstīt militārā ekipējuma ražošanu un Eiropas aizsardzības industriju kā tādu, uz ko nesen aicinājis arī Eiropas Parlaments³⁴. Komisijas un EIB grupas vienošanās par kopīgu “tehnoloģiju ar divējāda lietojuma potenciālu” definīciju, pamatojoties uz stratēģisko Eiropas drošības iniciatīvu un aizsardzības kapitāla mehānismu, varētu veicināt kopīgas investīcijas tehnoloģijās, ražojumos un infrastruktūrā ar divējāda lietojuma potenciālu.

³³ Eiropas Komisijas Baltā grāmata par iespējām palielināt atbalstu pētniecībai un izstrādei, kas skar tehnoloģijas ar divējāda lietojuma potenciālu, Brisele, 24.1.2024., COM(2024) 27 final.

³⁴ Sk. Eiropas Parlamenta 2024. gada 28. februāra rezolūcija par Eiropas Investīciju bankas finanšu darbībām — 2023. gada ziņojums ([2023/2229\(INI\)](#)). Ziņojumā Parlaments jo īpaši “aicina EIB pastiprināt atbalstu stratēģiskajai Eiropas drošības iniciatīvai un Eiropas aizsardzības nozarei, tai skaitā MVU, konkrētāk, veicināt turpmāku atbalstu Ukrainai; aicina EIB reformēt savu atbilstības sarakstu, lai munīcija un militārais ekipējums, kura izmantošana pārsniedz divējādu lietojumu, vairs netiktu izslēgti no EIB finansējuma.”

Tomēr šāds solis, lai gan apsveicams, **nebūtu pietiekams**. EIB, kuras pilnvaras izriet no Līguma par Eiropas Savienības darbību 309. panta, uzdevums ir veicināt līdzsvarotu un stabilu iekšējā tirgus attīstību Savienības interesēs. Aizsardzības industrija ir iekšējā tirgus neatņemama sastāvdaļa. Lai apmierinātu industrijas finansējuma vajadzības un būtu iespējams pilnībā mobilizēt ES finansējuma programmas, tostarp *InvestEU*, aizsardzības gatavības atbalstam, **EIB būtu jāveic visi vajadzīgie pasākumi³⁵, lai šogad pārskatītu savu aizdevumu politiku un pielāgotu to pašreizējām politikas prioritātēm un objektīvajām vajadzībām**. Arī dalībvalstu finanšu sektora dalībnieki tiek aicināti rīkoties tāpat.

5.1.3. *Aizsardzības un drošības pilnīga integrācija par relevantā Savienības finansējuma un programmu stratēģisko mērķi*

EDTIB būtu pilnā mērā jāizmanto tehnoloģiskajai un industriālajai attīstībai paredzētais **Savienības finansējums**, tostarp no **kohēzijas politikas fondiem**, jo īpaši no ERAF³⁶, ESF+³⁷ (piemēram, prasmēm), Kohēzijas fonda (piemēram, transportam) un *InvestEU*, ar nosacījumu, ka tas atbilst attiecīgajai programmai un rīcībpolitikas mērķiem. Lai gan aizsardzības industrija jau tagad ir tiesīga saņemt atbalstu saskaņā ar šiem instrumentiem, dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja dalītā pārvaldībā esošos ES fondus noteiktāk pārvirzīt uz šo sektoru, ja tas atbalstītu reģionālo attīstību un konkurētspēju, lai atspoguļotu sektora nozīmīgo un prioritāro lomu Savienībā un tā būtisko ieguldījumu Savienības stabilitātē un drošībā.

Tāpēc Komisija apsvērs, kā iekļaut vai saglabāt **aizsardzības gatavību, drošību un noturību kā skaidru stratēģisko mērķi turpmākajās attiecīgajās ES programmās**, lai nodrošinātu, ka tās pilnībā atbalsta *EDTIB* un ka īstenošanas partneri un starpnieki (netiešas pārvaldības gadījumā) nesaskaras ar šķēršļiem šo mērķu sasniegšanā.

5.2. **Nodrošināt, ka EDTIB darbojas pienācīgā normatīvajā vidē**

EDTIB būtu jāspēj darboties pienācīgā normatīvajā vidē. Tālab **aizsardzības apsvērumi ir jāintegrē viscaur ES rīcībpolitikā**. Savienības iniciatīvu iespējamā negatīvā ietekme uz *EDTIB* būtu jāapzina un jāmazina pēc iespējas ātrāk. Tāpēc Komisija savās **iniciatīvās** sistemātiskāk (un tad, ja tas ir relevanti) **iekļaus apsvērumus par aizsardzības industriālo gatavību**. Turklāt Komisija sadarībā ar Augsto pārstāvi/Aģentūras vadītāju turpinās šajos jautājumos sadarboties ar dalībvalstīm un *EDTIB*, balstoties uz esošajām EAA atbalstītajām iniciatīvām tādās jomās kā Regula (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*)³⁸, un Eiropas vienotās gaisa telpas (*SES*) iniciatīva.

Mainīgā drošības situācija arī liek Komisijai domāt par to, kā saīsināt administratīvos izpildes laikus, vienlaikus nodrošinot nepieciešamo pareizas finanšu pārvaldības līmeni. Finanšu regulas pārskatīšana 2024. gadā ļaus Savienībai ārkārtējos apstākļos veikt nepieciešamos pasākumus, lai atbalstītu aizsardzības industriālo gatavību.

³⁵ Piemēram, visi nepieciešamie sagatavošanās pasākumi, piem., tirgus analīze.

³⁶ Eiropas Reģionālās attīstības fonds.

³⁷ Eiropas Sociālais fonds Plus

³⁸ Tostarp pastāvīga sadarbība ar Eiropas Ķimikāliju aģentūru.

5.3. Padarīt aizsardzības sektoru pievilcīgu jaunajām paaudzēm un talantīgākajiem inženieriem

Investīcijas cilvēkos un viņu prasmēs ir būtiskas, lai neatpaliktu no jaunajām tehnoloģijām un piesaistītu un noturētu talantus šajā nozarē. ES atbalsta dalībvalstis un veicina partnerības, lai kopīgā darbā izprastu, kādas prasmes tagad un nākotnē būs vajadzīgas šajā sektorā (piemēram, izmantojot Eiropas Prasmju pilnveides paktu).

Aizsardzības industrijā izplatītais darbaspēka un prasmju trūkums sakņojas iepriekšējās nepietiekamajās investīcijās jaunās aizsardzības programmās un nozares pievilcības trūkumā, kā arī ierobežotā darbaspēka mobilitātē un novecošanās. Lai vairotu sektora pievilcību, tostarp dažādu darba ņēmēju acīs, ir svarīgi gan izprast un mazināt negatīvos priekšstatus par aizsardzības industriju, gan visām ieinteresētajām personām veikt turpmākus pasākumus, lai pilnībā izmantotu Savienības cilvēkresursu potenciālu, tostarp pārvarēt ar dzimumu saistītus stereotipus. Tālab gaidāmais Komisijas rīcības plāns darbaspēka un prasmju trūkuma novēršanai ES būs vērsts uz to, lai novērstu šķēršļus ilgtspējīgai izaugsmei, kurus šis trūkums ir izraisījis daudzās nozarēs, un tādējādi nodrošinātu ES turpmāko ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus saglabājot kvalitatīvas darbvietas un darbaspēku, kam ir vajadzīgās prasmes.

Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs papildus aizsardzības integrēšanai rīcībpolitikā **izpētīs darbības, kuru mērķis ir uzlabot darbaspēka mobilitāti un atbalstīt ar aizsardzību saistītu izglītību**, jo īpaši izmantojot iespējas, ko sniedz ES aizsardzības industriālās programmas, un sadarbību starp izglītības iestādēm, tostarp Eiropas Drošības un aizsardzības koledžu.

5.4. Palīdzēt *EDTIB* veicināt zaļo pārkārtošanos

Lai veicinātu zaļo pārkārtošanos un stiprinātu tās noturību un izmaksefektivitāti, *EDTIB* ir jāturpina centieni padarīt ražošanu un ražojumus ilgtspējīgākus, samazinot oglekļa emisijas un palielinot apritīgumu saskaņā ar ES politiku un mērķiem. Kopīgajā paziņojumā par klimata un drošības kopsakaru ir atzīta aizsardzības industrijas nozīme dalībvalstu bruņoto spēku centienos pielāgoties klimata pārmaiņām un mazināt to sekas. Nav izsmeltas visas iespējas izpētīt sinerģijas un iespējamās sadarbības jomas starp dalībvalstīm, industriju un ES dienestiem, tostarp attiecībā uz inovācijām, analīzi un standartizāciju, kas skar jaunus atjaunīgos energoresursus, ko izmanto tiklab militārajā, kā arī plašākā komerciālajā sektorā. Ja tiktu gādāts par aizsardzības industrijas vidiskās ilgtspējas centienu pienācīgu pamanāmību un atzīšanu, tas varētu vairo vispārējo sabiedrības atbalstu.

Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs arī **turpmāk atbalstīs *EDTIB* zaļās pārkārtošanās centienus**, piemēram, ar pasākumiem, kas ierosināti Kopīgajā paziņojumā par klimata un drošības kopsakaru, t. sk. ar zaļo iepirkumu.

Turpmākā rīcība

Lai viscaur integrētu Eiropas aizsardzības gatavības kultūru, Komisija sadarbībā ar Augsto pārstāvi/Aģentūras vadītāju:

- aicina **EIB grupas vadības struktūras šogad pārskatīt EIB grupas aizdevumu politiku** un pielāgot pašreizējos **ar aizsardzību saistītos izņēmumus** saskaņā ar ES politikas prioritātēm un piemērojamiem tiesību aktiem;
- **spēcinās dialogu starp aizsardzības un finanšu sektoriem** un sniegs norādījumus par ES ilgtspējīga finansējuma satvara piemērošanu.

Turklāt Komisija:

- **veicinās lielāku atbalstu drošībai, noturībai un aizsardzības gatavībai, izmantojot Savienības finansēšanas programmas.** Šis mērķis tiks ņemts vērā arī turpmāko ES programmu sagatavošanā.

6. GATAVĪBAS UN NOTURĪBAS PANĀKŠANA, IZMANTOJOT PARTNERĪBAS

ES iecere ātri panākt aizsardzības gatavību būtu realizējama arī partnerībās, tostarp jo īpaši ar Ukrainu, kā arī ciešāk sadarbojoties ar NATO, stratēģiskajiem partneriem un līdzīgi domājošiem partneriem — Eiropas, transatlantiskajiem un citiem — un citām starptautiskām organizācijām.

6.1. Arvien ciešāku saišu veidošana ar Ukrainu

Ukraina ir un arvien vairāk kļūs par svarīgu Savienības partneri aizsardzības industrijas sektorā. Situācijā, kad to piemeklējis intensīvs agresijas karš, Ukrainas *DTIB* bija jāpāriet uz kara ekonomikas modeli. Pēc kara beigām tā kļūs par vienu no valsts ekonomikas atveseļošanas virzītājspēkiem un par aizsardzības industriālās gatavības izmēģinājuma lauciņu. Ciešāka sadarbība starp ES un Ukrainas aizsardzības industrijas sektoriem būs daļa no ES drošības saistībām, ko tā nākotnē uzņemsies pret Ukrainu. Tādējādi Ukrainas *DTIB* un *EDTIB* varētu savstarpēji gūt labumu no ciešākas sadarbības.

Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs gādās par tālāk izklāstīto pasākumu īstenošanu.

Dalība Savienības programmā, kas domāta aizsardzības industrijas atbalstam

- Lai stiprinātu saikni starp *EDTIB* un Ukrainas *DTIB*, *EDIP* sniegs iespēju Ukrainai piedalīties kopīgajā iepirkumā un Ukrainas aizsardzības uzņēmumiem saņemt atbalstu ražošanas kāpināšanai un sadarbībai ar *EDTIB*.

Ukrainas *DTIB* un *EDTIB* sadarbības veicināšana

- EAA pilnībā izmantos savu pašreizējo administratīvo vienošanos ar Ukrainu un kopā ar dalībvalstīm izskatīs iespēju pārskatīt tās darbības jomu, tiklīdz apstākļi to ļaus.
- Komisijas dienesti, EAA un EĀDD veicinās īpašu informācijas apmaiņu par standartiem un attiecīgajām gūtajām atziņām.
- Saistībā ar ierosināto Ukrainas palīdzības fondu Eiropas Miera mehānisma ietvaros EĀDD izpētīs iespējas vēl vairāk stimulēt sadarbību starp ES un Ukrainas aizsardzības industriju.
- ES 2024. gadā rīkos ES un Ukrainas aizsardzības industrijas forumu, lai stiprinātu sadarbību starp Ukrainas un ES aizsardzības industriju.

Turpmāks atbalsts Ukrainai ar *EDTIB* starpniecību

- Pateicoties tāda militārā ekipējuma kopīgam iepirkumam no *EDTIB*, kas piegādāts saistībā ar ierosināto Ukrainas palīdzības fondu Eiropas Miera mehānisma ietvaros, ES aizsardzības industrijai par labu nāks lielāka paredzamība par Ukrainas prioritārajām vajadzībām.
- Ja Padome pieņems attiecīgu lēmumu, tad turpmāku atbalstu Ukrainai vajadzīgā militārā ekipējuma iepirkumam varētu sniegt Eiropas Miera mehānisma ietvaros,

izmantojot centrālo vērtspapīru depozitāriju ārkārtējos naudas atlikumus, kas izriet no negaidītiem un ārkārtējiem ieņēmumiem no Krievijas imobilizētajiem valsts aktīviem.

- EĀDD, EAA un Komisijas dienesti turpinās regulāri informēt Ukrainas Aizsardzības kontaktgrupu un popularizēt *EDTIB* iespējas apmierināt Ukrainas vajadzības, tostarp spēju koalīcijas kontekstā.

6.2. NATO

Saskaņā ar trim kopīgajām deklarācijām par ES un NATO sadarbību³⁹ intensīvākās personāla savstarpējās pārrunas (tostarp, iespējams, īpašs strukturēts dialogs ar NATO), varētu vairāk veltīt ar aizsardzības industriju saistītām darbībām un abpusējas intereses jautājumiem, tostarp par aprites ekonomiku, sadarbību, klimata pārmaiņu industriālajiem aspektiem, sadarbību, standartizācijas savstarpējo sertifikāciju un reaģēšanu uz jauniem un potenciāliem apdraudējumiem. Tas prasīs pastiprinātu informācijas, tostarp klasificētas informācijas, apmaiņu starp NATO štābu, no vienas puses, un attiecīgajiem Komisijas dienestiem, EĀDD un EAA, no otras puses. Abām organizācijām būtu jāturpina viedokļu apmaiņu un jātiecas rast sinerģija un papildināmība piegādes ķēdes drošības jomā, kas ir būtiska spēju attīstībai un īstenošanai.

ES arī izpētīs iespējas vēl vairāk stiprināt sadarbību inovācijas jomā starp EĀDD, EAA, NATO Starptautisko štābu un NATO Atbalsta un iepirkuma aģentūru (*NSPA*), kā arī starp Ziemeļatlantijas aizsardzības inovācijas akceleratoru (*DIANA*), EAA *HEDI* un *EUDIS*.

6.3. Sadarbība ar stratēģiskajiem un starptautiskajiem partneriem, lai panāktu aizsardzības gatavību

Piegādes ķēžu internacionalizācija nozīmē, ka praktiski nav iespējams no sākuma līdz beigām saglabāt kontroli pār izejvielām un tūkstosiem sarežģītas sistēmas komponentu.

Savstarpēji izdevīgu partnerību stiprināšana ar stratēģiskajiem partneriem, starptautiskām organizācijām un līdzīgi domājošām trešām valstīm, tostarp izmantojot drošības un aizsardzības dialogus, var nākt par labu Savienības centieniem panākt aizsardzības industriālo gatavību. Šī sadarbība būs elastīga. Tā izpaudīsies dažādās formās, tā atšķirsies pēc darbības jomas un dalībnieku veida kopīgo interešu jomās. Šādi sadarbībai būtu jāpalīdz vēl vairāk aizsargāt piegādes ķēdes, stiprināt *EDTIB* un samazināt ES stratēģiskās atkarības, neradot jaunas (vai neturpinot esošas) atkarības.

Turklāt EAA turpinās pēc iespējas labāk izmantot spēkā esošos administratīvos pasākumus saskaņā ar principiem sadarbībai ar trešām personām, par kuriem vienojušās dalībvalstis.

Turpmākā rīcība

Komisija un Augstais pārstāvis/Aģentūras vadītājs:

- meklēs veidus, kā uzlabot Ukrainas dalību Savienības aizsardzības industrijas atbalsta programmās, tostarp *EDIP* ietvaros, kā **Ukrainai piedalīties kopīgajā iepirkumā**, kā atbalstīt industriālo jaudu kāpināšanu Ukrainā un kā uzlabot sadarbību starp *EDTIB* un Ukrainas aizsardzības industriju;
- Augstā pārstāvja ierosinātā **Ukrainas palīdzības fonda** kontekstā gādās par turpmāku ES militāro atbalstu Ukrainai, konkrētāk, raidīs pieprasījuma signālus

³⁹ [ES un NATO kopīgā deklarācija \(2016. gada 8. jūlijs\)](#); [ES un NATO kopīgā deklarācija \(2018. gada 10. jūlijs\)](#); [ES un NATO kopīgā deklarācija \(2023. gada 10. janvāris\)](#).

Eiropas aizsardzības industrijai, lai tā palielinātu ražošanas jaudas nolūkā apmierināt Ukrainas frontes vajadzības ilgtermiņā un **stimulēt sadarbību starp Eiropas un Ukrainas aizsardzības industriju**;

- spēcinās strukturētu personāla savstarpējo dialogu ar NATO par abpusēji interesējošiem jautājumiem;
- **2024. gadā rīkos ES un Ukrainas aizsardzības industrijas forumu**, lai stiprinātu sadarbību starp Ukrainas un ES aizsardzības industriju.

SECINĀJUMI

Gadu desmitiem Savienības iedzīvotāji ir dzīvojuši agrāk nepieredzēti ilgā mierā. Tomēr Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, kā arī augošā spriedze pie ES robežām nozīmē, ka ES un tās dalībvalstīm jāuzņemas stratēģiskā atbildība un jāstiprina ES aizsardzības industrija, lai novērstu bezprecedenta drošības apdraudējumu un problēmas, ar ko tās saskaras.

Tehnoloģiskais progress un varēšana pastāvīgi garantēt visa veida aizsardzības ekipējuma pieejamību ir priekšnosacījumi Savienības spējai garantēt dalībvalstu bruņoto spēku efektivitāti un tādējādi saglabāt mieru kontinentā. Šajā stratēģijā ierosināti vērienīgi pasākumi, lai nākamajos desmit gados veicinātu un atbalstītu *EDTIB* pārveidi.

Paplašinot un papildinot esošos ES aizsardzības industrijas rīcībpolitikas instrumentus un izklāstot politiskos, rūpnieciskos un budžetiskos mērķus, kas jāmobilizē *EDTIB* atbalstam, *EDTIB* varēs izmantot efektivitātes ieguvumus, ko sniedz patiesi integrētāks aizsardzības tirgus, un atraisīt neizmantoto apjomradītās ietekmes potenciālu.

Stratēģijas īstenošana palīdzēs Eiropas aizsardzības industrijai labāk reaģēt uz steidzamām vajadzībām, neupurējot nākotni. No agrākas un sadarbīgākas investīciju plānošanas līdz lielākam atbalstam industrializācijai un kopīgai iegādei; no efektīvākas inovēšanas līdz lielākai nepārtrauktībai centienos attīstīt izcilas spējas un stratēģiskos veicinātājus; no lielākas piegādes drošības līdz lielākai rīcības brīvībai šī **stratēģija kalpos par katalizatoru tam, kas vajadzīgs, lai atjaunotu un saglabātu mieru visā Eiropā.**

Savienības aizsardzības industrijas pielāgošanās pašreizējām drošības un tirgus tendencēm ir jārisina prioritārā kārtā. Eiropas Komisija un Augstais pārstāvis/aģentūras vadītājs ir gatavi atbalstīt dalībvalstis šajos centienos.